

**SPRAWOZDANIE
Z DZIAŁALNOŚCI
MUZEUM ZIEMI WSCHOWSKIEJ
W 2017 ROKU**

Spis treści

Wprowadzenie.....	5
1.Charakterystyka działalności Muzeum Ziemi Wschowskiej	5
2.Misja Muzeum Ziemi Wschowskiej	5
I. Działalność w zakresie naukowo-badawczym	6
1. Opracowanie katalogu do wystawy: „VERBUM DOMINI MANET IN AETERNUM. WSCHOWSKI SYJON - CENTRUM WIELKOPOLSKIEGO PROTESTANTYZMU”	6
2. Działalność naukowa pracowników	6
II. Działalność w zakresie ochrony i zabezpieczenia muzealiów	11
1. Opracowanie kart naukowych zabytków ze zbiorów MZW	11
2. Konserwacja zbiorów muzealnych	11
3. Digitalizacja zbiorów	11
4. Prace konserwatorskie przy płytach epitafijnych w Lapidarium Rzeźby Nagrobnej ...	12
5. Prace zabezpieczające w Lapidarium Rzeźby Nagrobnej.....	12
6. Opracowanie zbiorów archeologicznych	13
III. Działalność w zakresie gromadzenia i dokumentowania dóbr kultury	15
1. Zbiory artystyczne	15
2. Zbiory artystyczno - historyczne	15
3. Zbiory kartograficzne.....	15
4. Zbiory numizmatyczne.....	16
5. Plakaty.....	16
6. Zbiory etnograficzne	16
7. Zbiory przyrodnicze	16
8. Zbiory archeologiczne.....	16
9. Depozyty	16
10. Zbiory biblioteczne	16
11. Inwentarz pomocniczy	17
12. Rejestrowanie i opracowywanie zbiorów	17
IV. Działalność w zakresie wystawienniczym.....	18
1. Wystawa czasowa „CZAS PRZEZ NIKOGO NIEZŁAPANY – WYSTAWA KOLEKCJI DZIEŁ EUGENIUSZA GETA STANKIEWICZA” – od 14.12.2016 r. do 26.02.2017 r.....	18
2. Wystawa czasowa „SKAUTEM NA ZAWSZE” - od 14.01.2017 do 28.02.2017 r. 18	
3. Wystawa czasowa „ Z GLINY STWORZONE. WYSTAWA ZE ZBIORÓW MUZEUM CERAMIKI W BOLESŁAWCU” – od 09.03. do 30.04.2017 r.	19
4. Wystawa czasowa „WOŁYŃ 1943. WOŁAJĄ Z GROBÓW, KTÓRYCH NIE MA” – od 04.04. do 31.05.2017 r.....	19
5. Wystawa czasowa „ VERBUM DOMINI MANET IN AETERNUM.WSCHOWSK SYJON – CENTRUM WIELKOPOLSKIEGO PROTESTANTYZMU” – od 18.05. do 31.12.2017 r.....	20
6. Wystawa czasowa „ KRAJOBRAZ CMENTARZY WYZNANIOWYCH W POLSCE” - od 6.09. do 28.09.2017 r.....	20
7. Wystawa czasowa „ZESŁAŃCY - SYBIRACY – DEPORTOWANI” - od 29.09. do 30.10.2017 r.....	20
8. Wystawa czasowa „POŁUDNIOWO-ZACHODNIA WIELKOPOLSKA W WALCE O NIEPODLEGŁOŚĆ” – od 10.11. do 15.12.2017 r.	21
V. Wydarzenia 2017 r.....	22

1. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego dofinansował zakup prac Eugeniusza Geta Stankiewicza.....	22
2. Specjalne wyróżnienie dla organizatorów wydarzeń w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa.....	22
3. Dotacja w ramach konkursu „PATRIOTYZM JUTRA”.....	23
4. Dofinansowanie wystawy czasowej „VERBUM DOMINI MANET IN AETERNUM. WSCHOWSKI SYJON – CENTRUM WIELKOPOLSKIEGO PROTESTANTYZMU” przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.....	23
VI. Działalność w zakresie oświatowo-kulturalnym.....	25
1. Projekty edukacyjne.....	25
2. Współpraca z placówkami oświatowymi.....	32
3. Współpraca z Uniwersytetem Trzeciego Wieku ze Wschowy.....	35
4. Współpraca z ośrodkami na rzecz osób z niepełnosprawnościami	38
5. Udział w konkursach i wydarzeniach o charakterze edukacyjnym	38
6. Wizyty grup turystycznych	38
7. Organizacja wydarzeń w ramach projektów ogólnopolskich i lokalnych	39
8. Wolontariat	41
9. Wykłady, spotkania, konferencje	41
VIII. Promocja.....	45
1. Współpraca z mediami.....	45
2. Media internetowe	46
IX. Działalność w zakresie wydawniczym.....	47
1. Publikacje	47
2. Foldery promocyjne	48
3. Plakaty do wystaw i imprez organizowanych przez MZW.....	48
X. Szkolenia pracowników	49
XI. Współpraca z innymi placówkami	50
XII. Współpraca z lokalnymi podmiotami, pomoc w organizacji wydarzeń muzealnych.....	52
XIII. Pozyskanie środków zewnętrznych	52
XIV. Działalność w zakresie administracyjno-gospodarczym	53
XV. Przychody Muzeum Ziemi Wschowskiej w 2017 r.....	53
XVI. Ogólna roczna frekwencja.....	54
XVII. Perspektywy rozwoju i ryzyko.....	56

Wprowadzenie

1.Charakterystyka działalności Muzeum Ziemi Wschowskiej

Cele określone w § 6 Statutu Muzeum Ziemi Wschowskiej realizowane są, zgodnie z art. 2 ustawy o muzeach, w szczególności przez:

1. gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i udostępnianie zabytków,
2. organizowanie wystaw stałych i czasowych,
3. organizowanie imprez kulturalnych i oświatowych,
4. prowadzenie zajęć edukacyjnych,
5. uzupełnianie zbiorów poprzez nowe nabytki uzyskane drogą zakupu, przydziału, darowizn, zapisów oraz poprzez przyjmowanie depozytów i pozyskiwanie obiektów drogą badań terenowych,
6. przechowywanie zgromadzonych muzealiów w warunkach zapewniających pełne ich bezpieczeństwo i magazynowanie w sposób dostępny dla badań naukowych,
7. prowadzenie ewidencji, naukowej inwentaryzacji i klasyfikacji zbiorów i materiałów dokumentacyjnych,
8. zabezpieczenie i konserwację zgromadzonych muzealiów,
9. organizację i prowadzenie badań naukowych w zakresie dyscyplin objętych zakresem działania muzeum,
10. udostępnianie zbiorów do celów naukowych i oświatowych,
11. prowadzenie działalności wydawniczej w różnych formach.

(Statut MZW § 7)

2.Misja Muzeum Ziemi Wschowskiej

Poznawać, gromadzić materialne i duchowe dziedzictwo kulturowe historycznej ziemi wschowskiej, chronić je i przybliżać współczesnym oraz przekazać następnym pokoleniom – to misja Muzeum Ziemi Wschowskiej.

Nasza praca polega na pomocy w odnajdowaniu i zrozumieniu tożsamości miasta, regionu i pojedynczego człowieka.

I. Działalność w zakresie naukowo-badawczym

1. Opracowanie katalogu do wystawy: „VERBUM DOMINI MANET IN AETERNUM. WSCHOWSKI SYJON - CENTRUM WIELKOPOLSKIEGO PROTESTANTYZMU”

Trwałym rezultatem wystawy poświęconej protestanckiemu dziedzictwu ziemi wschowskiej jest katalog przygotowany dzięki dotacji Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Zamieszczono w nim osiem esejów, w tym teksty pracowników naukowych związanych z Biblioteką Narodową w Warszawie, Uniwersytetem Zielonogórskim, Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytetami w Halle i Wittenberdze oraz Muzeum Okręgowym w Lesznie. Dwa eseje przygotowali pracownicy Muzeum Ziemi Wschowskiej. W liczącej 308 stron publikacji znalazło się 337 not katalogowych, w większości opracowanych przez pracowników MZW. Katalog posiada bogatą szatę ikonograficzną, na którą składa się 317 wizerunków muzealiów i starodruków prezentowanych na wystawie. Dzięki wydawnictwu wielu badaczy i osoby zainteresowane przeszłością Wschowy będą mieli okazję poznać bogactwo ewangelickiego dziedzictwa dawnej ziemi wschowskiej i związki jej królewskiego miasta z reformacją.

2. Działalność naukowa pracowników

mgr Dariusz Czwojdrak

Konferencje naukowe:

- 12-13.10.2017, Wschowa-Leszno, „Reformacja na ziemi wschowskiej i pograniczu wielkopolsko-śląskim”, organizatorzy: Stowarzyszenie Czas A.R.T., Muzeum Ziemi Wschowskiej, Muzeum Okręgowe w Lesznie
referat: „Działalność dobroczynna wschowskich luteranów”
- 01.12.2017, Poznań, „Wielkopolskie drogi ku niepodległości XIX i XX wieku z perspektywy Małych Ojczyzn”, organizatorzy: Wielkopolskie Muzeum Niepodległości, Oddziałowe Biuro Badań Historycznych IPN w Poznaniu, Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk

Publikacje:

- Dariusz Czwojdrak, *Wschowski Syjon - protestanci we Wschowie i na ziemi wschowskiej w XVI-XVIII wieku* [w:] *Verbum domini manet in aeternum. Wschowski Syjon - centrum wielkopolskiego protestantyzmu*, Wschowa 2017
- Dariusz Czwojdrak, 161 not katalogowych zamieszczonych w katalogu *Verbum domini manet in aeternum. Wschowski Syjon - centrum wielkopolskiego protestantyzmu*, Wschowa 2017
- Dariusz Czwojdrak, *Za cudzą sprawę - mieszkańcy gminy Osieczna na frontach I wojny światowej* (cz. 3), „Zeszyty Osieckie”, z. 25, Osieczna-Leszno 2017.

Kwerendy i konsultacje dotyczące:

- pałacu w Przyczynie Górnej,
- kamienicy położonej przy ul. Daszyńskiego 1 (róg ul. Ks. Kostki),
- zabudowy ul. Staroleszczyńskiej,
- wschowskiej kroniki Kaspara Hofmanna,
- medali pamiątkowych: św. Jerzego - Tempestate Securitas i weteranów I wojny światowej,
- ikonografii wschowskiego rynku,
- medalu Heiliges Jahr 1975,
- ul. Klasztornej we Wschowie,
- herbu Wschowy i miejskich tłoków pieczętnych,
- rodziny Barschall ze Wschowy,
- żydowskich nagrobków odnalezionych w Kościanie,
- wyrobów ze szkła w zbiorach Muzeum Ziemi Wschowskiej,
- figurki księcia Józefa Poniatowskiego i umundurowania pułku łanowego ze Wschowie,
- twórczości Anny Bilińskiej-Bohdanowiczowej,
- złotnika Christiana Metza ze Wschowy,
- płyty nagrobnej z żydowskiego cmentarza w Rawiczu,
- nieistniejących kościołów na terenie pow. wschowskiego,
- fortepianów znajdujących się w zbiorach Muzeum Ziemi Wschowskiej,
- zgonu Weroniki Koschel zd. Wittig z Przyczyny Górnej,
- rodziny Tischler z Dębowej Łęki,
- płyty nagrobnej Karla Gottloba Brauniga z Lapidarium Rzeźby Nagrobnej we Wschowie,
- pamiątek związanych z powstaniem wielkopolskim w zbiorach Muzeum Ziemi Wschowskiej.

mgr Marta Małkus

Konferencje naukowe:

Organizacja i opracowanie merytoryczne Polsko-Niemieckiego Forum Konserwatorskiego „Zabytkowe Cmentarze. Znaczenie – Ochrona - Konserwacja”, 28-29.04.2017, Wschowa

Publikacje:

Malowane medytacje religijne inspirowane Pia desideria Hermana Hugo. program ikonograficzny polichromii w kościele pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika oraz Wniebowzięcia NMP we Wschowie, [w:] Życie duchowe na ziemi wschowskiej i pograniczu wielkopolsko-śląskim, pod. red. M. Małkus, K. Szymańskiej, Wschowa-Lesno 2017, s. 241-259

Staromiejski cmentarz ewangelicki we Wschowie - miejsce harmonii kultury i natury [w:] Ziemia skrywa kości. Zapomniane krajobrazy-pamięci - cmentarze protestanckie w Wielkopolsce po 1945 roku, pod red. J. Kołacki, I. Skróczyńska, Poznań 2017, s.

Znaczenie kościoła Żłóbka Chrystusa we Wschowie oraz kościoła w Szlichtyngowej w dziejach architektury protestanckiej [w:] Verbum Domini manet in aeternum. Wschowski

Syjon- centrum wielkopolskiego protestantyzmu, katalog wystawy, Wschowa 2017, s. 137-155

Wschowski Syjon - zapomniane centrum luteranizmu w Polsce. Wspólne polsko-niemieckie odkrywanie Wschowy w dziejach Reformacji w Europie Środkowej [w:] Protestantismus im deutsch-polnischen Dialog. Grenzlandaspekte. Protestantyzm w dialogu polsko-niemieckim. Aspekty pogranicza, Hrsg./red/ A. Chylewska -Tolle, Frankfurt (Oder)- Słubice 2018, s. 185-195

Noty katalogowe w liczbie 71

Opracowanie merytoryczne Powiat Wschowski. Krajobraz pogranicza. Wschowa - Sława - Szlichtyngowa, Wschowa 2017, ss. 64

Redakcja merytoryczna katalogu wystawy Verbum Domini manet in aeternum. Wschowski Syjon- centrum wielkopolskiego protestantyzmu, katalog wystawy, Wschowa 2017

Współpraca przy Siostra M. Iwona Król. Cicha bohaterka Wschowy, red. J. Pawłowska, Z. Rygusik, Wschowa 2017

mgr Bartosz Tietz

Prace terenowe:

- Wrzesień; badania wykopaliskowe wczesnośredniowiecznego grodziska w Grodziszczu, pow. świebodziński, kierownik dr B. Gruszka, IAE PAN w Poznaniu- uczestnik ekspedycji
- Listopad – grudzień: badania wykopaliskowe na stanowisku Szlichtyngowa 9 zlecone przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Zielonej Górze (kierownik badań)

Publikacje:

(opublikowane):

- Bartosz Tietz, *Upadek grodów wschodniej części strefy Tornow-Klenica a proces budowy władztwa Piastów na terenie Wielkopolski* [w:] Spór o początki państwa polskiego, red. J. Poleski, W. Drelicharz, D. Jasiak, Kraków 2017, s. 99 – 117.

(przygotowane do druku):

- Bartosz Tietz, *Franz Pfützenreiter i początki archeologii na ziemi wschowskiej* (86 stron maszynopisu, 48 rycin) (planowany rok publikacji 2018), książka
- Bartosz Tietz, *Ludność polska w powiecie wschowskim w początkach XX wieku*, (16 stron maszynopisu, 8 rycin - w tym dwie autorskie) (planowany rok publikacji 2018), artykuł

(w trakcie opracowywania):

- Bartosz Tietz, *Śmiercicha – przedwojenne i powojenne losy relikтового zwyczaju ludowego z południowo-zachodniej Wielkopolski* (tytuł roboczy), (planowany rok ukończenia publikacji 2018 - 2020), artykuł
- Bartosz Tietz, *Stan badań nad wczesnośredniowiecznym osadnictwem nad Jeziorem Sławskim* (tytuł roboczy), (planowany rok ukończenia publikacji 2018 - 2020), artykuł
- Bartosz Tietz, „*Popiel przewieziony został przez swoje otoczenie na wyspę*”. *Przyczynek do badań nad refugialnymi osadami na wyspach pojezierzy północno-zachodniej Słowiańszczyzny* (tytuł roboczy), (planowany rok ukończenia publikacji 2018 - 2019), artykuł

Kwerendy własne:

Kwerendy naukowe i archiwalne, realizowane zainteresowania badawcze:

- ogólna kwerenda dotycząca archeologicznego stanu badań czasów prehistorycznych i okresu średniowiecza regionu Wschowy
- ogólna kwerenda dotycząca historii regionu Wschowy, ze szczególnym uwzględnieniem okresu średniowiecza i 1. poł. XX wieku
- kwerenda dotycząca stanu badań archeologicznych okolic Jeziora Sławskiego
- kwerenda dotycząca epoki kamienia (głównie okresu paleolitu i mezolitu)
- kwerenda dotycząca późnej epoki brązu w południowo-zachodniej Wielkopolsce
- kwerenda dotycząca okresu przedrzymskiego, wpływów rzymskich i okresu wędrówek ludów na terenie powiatu wschowskiego
- kwerenda dotycząca okresu wczesnego średniowiecza na terenie dawnej kasztelanii przemęckiej (w przybliżeniu zajmującej pd. część powiatu wolsztyńskiego, zachodnią część powiatu leszczyńskiego i powiat wschowski)

-kwerenda dotycząca historii badań archeologicznych, ochrony zabytków i muzealnictwa w regionie Wschowy do 1945 roku, ze szczególnym uwzględnieniem działalności dr. Franza Pfützenreitera

-kwerenda dotycząca sytuacji etnicznej na wschowskim odcinku pogranicza wielkopolsko-śląskiego od 2. poł XIX do poł. XX wieku.

-kwerenda odnosząca się do etnografii regionu (zwłaszcza obszaru na historycznym pograniczu kościańsko-wschowskich)

Kwerendy realizowane były w Muzeum Ziemi Wschowskiej, bibliotekach poznańskich, wrocławskich i zielonogórskich oraz w archiwach i muzeach poznańskich, wrocławskich i zielonogórskich - a także na bazie prywatnego księgozbioru.

Udział w wykładach zewnętrznych:

Pracownicy muzeum uczestniczyli w konferencjach naukowych:

- „Reformacja na ziemi wschowskiej i pograniczu wielkopolsko-śląskim”, organizatorzy: Stowarzyszenie Czas A.R.T., Muzeum Ziemi Wschowskiej, Muzeum Okręgowe w Lesznie, Wschowa-Leszno, 12-13.10.2017 r.

mgr Magdalena Birut

Aktywność poza instytucją:

- 9.01.2017: udział w śniadaniu prasowym zorganizowanym przez Regionalne Centrum Animacji Kultury w Zielonej Górze z okazji pierwszego roku istnienia portalu lubuskiekultura.pl. Podsumowanie współpracy z Muzeum Ziemi Wschowskiej;
- 27.07.2017: współorganizacja i przeprowadzenie autorskich warsztatów pn. „WIATRAKI królowa i inne zgubiska” - muzealna folkoloteria w ramach „Folkojarmarku” podczas Międzynarodowego Festiwalu Folkloru OBLICZA TRADYCJI w Zielonej Górze;
- 16.11.2017: udział w Lubuskiej Giełdzie Dobrych Praktyk w ramach VII Lubuskiego Forum Kultury – warsztaty „Zmienianie środowiska siłami środowiska – siła społeczności lokalnej”;
- 28.11.2017: udział w szkoleniu z zakresu prawa autorskiego i ochrony własności intelektualnej (Fundacja Legalna Kultura);
- 23-24.11.2017: udział w szkoleniu NIMOZ: „Wystawa jako przestrzeń widza”
- 19.12.2017: udział w seminarium Forum Edukatorów Muzealnych pn.: „Poza rok 2020”

II. Działalność w zakresie ochrony i zabezpieczenia muzealiów

1. Opracowanie kart naukowych zabytków ze zbiorów MZW

W ramach zabezpieczenia zbiorów muzealnych w 2017 r. opracowano 323 karty naukowe muzealiów z własnych zbiorów, w tym: zbiory sztuki - 243 sztuki, inwentarz pomocniczy - 80 sztuk.

2. Konserwacja zbiorów muzealnych

W 2017 r., w ramach współpracy z Pracownią Konserwacji Dziel Sztuki Katarzyny Wawrzyniak-Lukaszewicz z Gostynia, przeprowadzona została dezynfekcja starodruków i druków ulotnych oraz przegląd konserwatorski zakupionych prac autorstwa prof. Eugeniusza Geta Stankiewicza.

W związku z organizacją wystawy „Verbum domini manet in aeternum. Wschowski Syjon - centrum wielkopolskiego protestantyzmu” wykonane zostały oprawy rycin, map i dokumentów prezentowanych na ekspozycji. Ich przygotowanie zlecono firmie SKEWA Krzysztof Sobczuk z Przyczyny Dolnej. Zlecono także przeprowadzenie renowacji zabytkowego zydła z 1835 r. (nr inw. MZW/E/92) i tablicy pamiątkowej z ok. 1905 r. (nr inw. MZW/AH/1377), pochodzących z kościoła Żłóbka Chrystusa. Prace, pod nadzorem dyplomowanego konserwatora sztuki mgr Anny Kulińskiej z Leszna, prowadził Marek Krzysztof Chojnacki - Działalność Artystyczna ze Wschowy.

Marek Chojnacki, dzięki dotacji celowej Gminy Wschowa, prowadził również renowację zabytkowego magła (nr inw. MZW/IP/417), przekazanego do zbiorów przez Urząd Miasta i Gminy Wschowa.

Koszt prac konserwatorskich w 2017 r. wyniósł 7.803,40 zł, w tym:

- dezynfekcja starodruku i druków ulotnych - 60,00 zł
- renowacja zydła i tablicy pamiątkowej - 1.100,00 zł
- za oprawę grafik i map - 2.393,40 zł
- przegląd konserwatorski kolekcji GET-a - 250,00 zł
- renowacja zabytkowego magła: 4.000,00 zł / finansowane z dotacji celowej Gminy Wschowa.

3. Digitalizacja zbiorów

W 2017 r. kontynuowano digitalizację zbiorów muzealnych. Objęła ona m.in. archiwalne pocztówki, fotografie i dokumenty do formatu A3. Zdigitalizowano także kolejną grupę zabytków z działu sztuki, działu historycznego, etnograficznego i numizmatycznego, archiwalia, przedmioty z inwentarza pomocniczego oraz zbiory biblioteczne. W celu wzbogacenia archiwum fotograficznego muzeum wykonało skany dokumentów i materiałów ikonograficznych pochodzących ze zbiorów prywatnych.

Ogółem digitalizacji poddano 370 eksponatów z własnych zbiorów oraz 165 dokumentów i fotografii z zasobu Archiwum Państwowego w Zielonej Górze oraz z kolekcji prywatnych. Wykonano 1796 skanów i fotografii muzealiów z zasobu MZW i 451 skanów przedmiotów użyczonych (w rozdzielczości od 300 do 2400 dpi).

4. Prace konserwatorskie przy płytach epitafijnych w Lapidarium Rzeźby Nagrobnej

W 2017 r. na terenie Lapidarium Rzeźby Nagrobnej zakończono prace konserwatorskie i restauratorskie przy uszkodzonych podczas burzy w sierpniu 2015 r. fundamentach ogrodzenia grobowca rodziny Hiller oraz przy trzech pomnikach nagrobnych: Adelajdy Barbary von Heynitz z d. baronowej von Haslingen, Ottona von Oppell i Augusty Klementyny Henrietty von Lucke z d. Lauterbach.

W ramach założonego programu dokonano wzmocnienia i hydrofobizacji strukturalnej piaskowców metodą przepływową, poprzez ich wstępne nasycenie preparatem KSE 100 i pełne nasycenie preparatem KSE H. W przypadku obramień grobowca wyrównano podłoża z usunięciem korzeni drzew, których rozrost był jedną z przyczyn zniszczeń, przemurowano naruszone części ceglanego fundamentu, ułożono ciosy kamienne na ich pierwotnych miejscach na zaprawie wapiennej na ceglanym fundamencie, a następnie dokonano naprawy i montażu zachowanych elementów żeliwnego ogrodzenia. Płyta piaskowcowa A.B. von Heynitz po jej wzmocnieniu i hydrofobizacji strukturalnej została przywrócona w miejscu jej stałej ekspozycji na zachowanym fundamencie.

W przypadku marmurowych pomników Augusty von Lucke i Ottona von Oppell, przeprowadzona została obróbka mechaniczna wykonanych w 2016 r. uzupełnień, a następnie przywrócenie pierwotnego opracowania powierzchni kamienia. Pierwszy z obiektów został ustawiony w miejscu jego stałej ekspozycji - z połączeniem elementów kotwionych kotwami nierdzewnymi - na zachowanym (wtórnym) fundamencie. Drugi powrócił na swoje miejsce po wcześniejszym odtworzeniu zniszczonej części ceglanego fundamentu (ponad kryptą). Kotwione elementy pomnika połączono kotwami nierdzewnymi.

Prace wykonał dyplomowany konserwator zabytków Marcin Pechacz ze Wschowy.

Wartość zakończonych prac konserwatorskich i restauratorskich dotyczących czterech obiektów, uszkodzonych podczas burzy w 2015r to 56.440, 00 zł, - finansowanych z odszkodowania PZU - w tym:

- piaskowy fundament ogrodzenia grobowca rodziny Hiller – 12.733,00 zł
- piaskowa płyta leżąca we wschodniej części cmentarza – 9.995,00 zł
- kamienny nagrobek Otto von Opel – 16.928,00 zł
- kamienny nagrobek Auguste Clement. Henriette von Lucke 16.988,00 zł

Wartość przeprowadzonego konserwatorskiego badania stratygraficznego muru południowego – 2.700,00 zł / finansowane z odszkodowania PZU.

5. Prace zabezpieczające w Lapidarium Rzeźby Nagrobnej

W lutym i w maju 2017 r. z terenu posesji nr 108 w Osowej Sieni przywiezione zostały fragmenty płyt nagrobnych pochodzących z tamtejszego cmentarza ewangelickiego. Fragmenty piaskowców wydobyto podczas prac remontowych budynków gospodarczych.

Pozyskane elementy kamieniarki złożono na zapleczu Lapidarium. W marcu przeniesiono tam także marmurowy krzyż, którego mocowanie uległo erozji. Muzeum zwróciło się do konserwatora sztuki z prośbą o wycenę prac związanych z renowacją i ponownym ustawieniem zabytku.

W lutym arborysty z firmy TECHNET rozpoczęli prace pielęgnacyjne przy drzewostanie. Wycięta została lipa (249) – na podstawie decyzji z dnia 20.10.2015. Wykonali też wiązanie kasztanowca (82) oraz bezpiecznie przewrócili stary, spróchniały pień wierzby (53). W marcu usunięto powalony pień drzewa, zalegający w środkowej części cmentarza. We wrześniu, we własnym zakresie, usunięte zostały części wystających pni i korzeni.

W czerwcu, w obecności przedstawicieli Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Zielonej Górze, odbyła się kontrola stanu zachowania kaplic grobowych.

W sierpniu postawiono i prowizorycznie zabezpieczono trzy metalowe ogrodzenia grobów w części północnej, wschodniej i zachodniej Lapidarium, przewrócone na skutek silnych wiatrów i spadających konarów.

We wrześniu mgr Marcin Pechacz przeprowadził konserwatorskie badania stratygraficzne muru południowego. W pierwszej połowie października prowadzone były prace dekarско-błacharskie oraz ogólnobudowlane przy kaplicy Teschnerów. Na obiekcie uzupełniono dachówki i wykonano zadaszania płyt epitafijnych. W kaplicach Teschnerów i Hoffmannów przedłużono rury spustowe i rynny, a przy kaplicy rodzin Steuer i Gumprecht zrobiono betonowe koryto odprowadzające deszczówkę. Prace wykonała firma Franciszka Gertycha z Wygnańczyc.

W grudniu, dzięki dotacji celowej Gminy Wschowa, zabezpieczono uszkodzone krypty grobowe - umieszczono na nich drewniane pokrywy. Podparty został także fragment muru zachodniego. Prace wykonał Zakład Usługowo-Handlowy Waldemara Burego z Boszkowa.

Dzięki dotacji celowej Gminy Wschowa wykonano również projekt remontu dachu jednej z kaplic grobowych przy wschodnim murze Lapidarium.

MZW otrzymało dotacje celowe od Gminy Wschowa:

w wysokości 4.182,00 zł na:

- Prace dekarско – błacharskie i ogólnobudowlane na kaplicy.
- Uzupełnienie dachówek na całym obiekcie.
- Wykonanie koryta betonowego na odprowadzenie deszczówki.
- Przedłużka rury spustowej i rynny.

w wysokości 3.100,00 zł na:

- Zabezpieczenie krypt cmentarnych

w wysokości 1.845,00 zł na:

- 1) Wykonanie projektu remontu dachu kaplicy nagrobnej

Konserwatorskie badania stratygraficzne muru południowego zostały sfinansowane z odszkodowania PZU – 2.700,00 zł..

6. Opracowanie zbiorów archeologicznych

W 2017 r. kontynuowano prace związane z badaniami typologicznymi i chronologicznymi zabytków wpisanych do księgi inwentarzowej muzealiów archeologicznych (nr inw. 1-187). Udało się uszczegółowić dane chronologiczne, a w przypadku większości przedmiotów

określić przybliżone miejsce ich odkrycia. Niestety, tylko w kilku przypadkach istniała możliwość określenia dokładnej proveniencji (np. w obrębie stanowiska archeologicznego). Jedynie dwa zabytki archeologiczne, bransolety ze skarbu z epoki brązu odkrytego w Jędrzychowicach (nr inw. MZW/A/14, MZW/A/15), należy określić jako unikatowe - nie posiadają one ścisłych analogii w Europie Środkowej. Warto dodać, że funkcjonują one we współczesnej literaturze przedmiotu (bazującej na podstawie ich publikacji źródłowej z 1933), gdzie uchodzą za zaginione. Nietypowym zabytkiem w zbiorach jest zachowany w całości talerz (MZW/A/5) z warsztatu prowincjonalnorzymskiego, działającego prawdopodobnie w późnej starożytności w Nadrenii. Pozostałe zabytki prezentują formy powszechnie odkrywane na ziemiach polskich.

W 2017 r. wykonano szereg zabiegów o charakterze doraźnej konserwacji, polegających na umyciu większości wpisanych do księgi inwentarzowej artefaktów glinianych. W niektórych wypadkach, okazało się, że wykonana przed kilkudziesięciu laty rekonstrukcja naczyń (sklejenie, uzupełnienie ubytków gipsem) uległa destrukcji, w związku z czym wykonano ich ponowną rekonstrukcję. Ponadto wykonano 76 zdjęć zabytków archeologicznych wpisanych do księgi inwentarzowej i założono 17 kart naukowych. W przypadku kolejnych kilkunastu muzealiów przygotowano materiały i opisy przeznaczone do umieszczenia w systemie MONA.

W przypadku zabytków archeologicznych znajdujących się w muzeum (często od lat 60. i 70. XX w.) podjęto prace dokumentacyjno-konserwatorskie, mające na celu przeprowadzenie procedury prawnej - we współdziałaniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, która umożliwi wpisanie ich do księgi inwentarzowej.

W 2017 r. w formie depozytu przyjęto od Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków zabytki archeologiczne pochodzące z badań powierzchniowych na wyspach Jeziora Sławskiego (fragmenty naczyń ceramicznych, kości zwierzęce) oraz przypadkowe znaleziska toporka kamiennego z Olbrachcic i przęślika glinianego z Lipinek. Wykonano ich dokumentację fotograficzną i rysunkową, a także przygotowano wstępne opracowanie naukowe.

III. Działalność w zakresie gromadzenia i dokumentowania dóbr kultury

W 2017 r. Muzeum Ziemi Wschowskiej prowadziło bieżącą rejestrację muzealiów i wydawnictw pozyskiwanych do zbiorów. Ogólna liczba zabytków wzrosła do 7983.

1. Zbiory artystyczne

W księdze inwentarzowej muzealiów artystycznych na koniec 2016 r. zarejestrowanych było 314 eksponatów.

W 2017 r. zakupiono do zbiorów 242 prace prof. Eugeniusza Geta Stankiewicza pochodzące z lat 1958-1993, w tym linoryty, kliszoryty, monotypie, rysunki, pastele, tempery, serigrafie, wklęsłodruki i miedzioryty. Zakupu dokonano dzięki dotacji z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu "Regionalne kolekcje sztuki współczesnej". Do zbiorów zakupiono także obraz "Pięciu z marmuru" autorstwa Stanisława Pisarka, namalowany podczas I Pleneru Malarskiego we Wschowie w 1979 r.

Aktualnie w zbiorach artystycznych znajduje się 557 muzealiów: obrazy, ryciny, grafiki, tkaniny, meble, wyroby ze srebra, porcelany i fajansu.

2. Zbiory artystyczno - historyczne

Zbiory artystyczno-historyczne liczyły na koniec 2016 r. 1779 zabytków.

W 2017 r. ich liczba wzrosła o 33 sztuki. Wśród pozyskanych przedmiotów znalazły się m.in. 24 dokumenty z lat 1945-1961, związane z osiedleniem się we Wschowie rodziny Szymczakowskich i działalnością zawodową Władysława i Matyldy Szymczakowskich. Wśród dokumentów jest również potwierdzenie otwarcia Małego Seminarium Duchownego we Wschowie z 1946 r.

Muzeum otrzymało także klocek drukarski z widokiem budynku dawnego Starostwa Powiatowego z pierwszej połowy XX w., pismo Sądu Ziemskiego we Wschowie z 1827 r., pocztówki i archiwalne fotografie ze Wschowy oraz dokument wystawiony w 1939 r. przez pastora Ericha Stillera dla leszczyńskiego proboszcza Martina Rutza, potwierdzający udostępnienie mu archiwum kościoła Żłóbka Chrystusa.

Zbiory artystyczno-historyczne liczą obecnie 1813 jednostek muzealnych. Składają się na nie przedmioty użytkowe z cyny, miedzi, mosiądzu, porcelany i drewna; meble, broń i elementy uzbrojenia, mundury, archiwalne pocztówki, fotografie i dokumenty, a także instrumenty i ozdobne okucia trumienne.

3. Zbiory kartograficzne

W księdze inwentarzowej zbiorów kartograficznych na koniec 2016 r. zapisane były 833 muzealia. W 2017 r. ich liczba nie uległa zmianie. Kolekcja obejmuje przede wszystkim mapy, plany i projekty związane ze Wschową i dawnym układem przestrzennym miasta.

4. Zbiory numizmatyczne

Zbiory numizmatyczne, stanowiące wyodrębnioną kolekcję monet, banknotów, odznaczeń i medali, liczyły na koniec 2016 r. 1389 pozycji.

W 2017 r. muzeum otrzymało w darze tłok pieczętny z wizerunkiem kobiety przytrzymującej tarczę z herbem Wschowy z pierwszej połowy XX w., oraz kilka banknotów zastępczych - Notgeldy - z początku lat 20. XX w., drukowanych m.in. przez wydawnictwo Flemming-Wiskott A.G. w Głogowie.

Liczba numizmatów w 2017 r. wzrosła do 1396.

5. Plakaty

Kolekcja plakatów w zbiorach Muzeum Ziemi Wschowskiej liczy 2365 eksponatów. Stan liczebny tej kolekcji nie uległ zmianie.

6. Zbiory etnograficzne

Inwentarz zbiorów etnograficznych obejmował na koniec 2016 r. 250 zabytków.

Stan liczebny kolekcji w 2017 r. nie uległ zmianie. Dominują przedmioty codziennego użytku, w tym o charakterze religijnym, ceramika, tkaniny i narzędzia.

7. Zbiory przyrodnicze

Księga inwentarzowa zbiorów przyrodniczych obejmowała na koniec 2016 r. 17 eksponatów. Stan liczebny kolekcji, na którą składają się minerały i skamieliny, nie uległ w 2017 r. zmianie.

8. Zbiory archeologiczne

W księdze inwentarzowej zabytków archeologicznych w 2016 r. zarejestrowanych było 187 muzealiów. W 2017 r. liczba muzealiów nie uległa zmianie. Przeważają wyroby ceramiczne, narzędzia kamienne, przedmioty z brązu i żelaza.

9. Depozyty

Na koniec 2016 r. Muzeum Ziemi Wschowskiej posiadało 248 depozytów, stanowiących własność Muzeum Narodowego w Warszawie, Muzeum Narodowego w Poznaniu, Urzędu Miasta i Gminy we Wschowie, Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków i Wielkopolskiego Urzędu Ochrony Zabytków.

Liczba depozytów w 2017 r. nie uległa zmianie.

10. Zbiory biblioteczne

Zbiory biblioteczne Muzeum Ziemi Wschowskiej liczyły na koniec 2016 r. 2853 pozycje. W 2016 r. zasób biblioteczny wzbogacono o 115 publikacji i czasopisma, w tym o pięć starodruków autorstwa Valeriusa Herbergera (Lipsk 1700) i Samuela Friedricha Lauterbacha (Lipsk 1711), Biblię wydaną w Bazylei w 1778 r., tekst Benjamina Lindnera z 1742 r. i druk wydany w Sulechowie w 1775 r. Trzy ostatnie muzeum otrzymało jako darowizny w związku z prezentacją ewangelickiego dziedzictwa ziemi wschowskiej i organizacją wystawy „Verbum domini manet in aeternum”.

Obecnie księgozbiór biblioteczny obejmuje 2968 jednostek inwentarzowych, na które składają się wydawnictwa zwarte, starodruki (17 szt.), archiwalia (118 szt.), periodyki i czasopisma.

11. Inwentarz pomocniczy

Na koniec 2016 r. obejmował 402 pozycje.

W 2017 r. muzeum otrzymało m.in. siedem dokumentów związanych z życiem kulturalnym i towarzyskim we Wschowie, pochodzących z lat 1957-1960. Ponadto sześć dyplomów nadanych Cukrowni Wschowa przez najwyższe władze państwowe w latach 1968-1975, drewniany magiel pochodzący z posesji położonej przy ul. Józefa Piłsudskiego (przekazany przez Urząd Miasta i Gminy Wschowa), a także zbiór kart pocztowych adresowanych do instytucji działających we Wschowie z lat 1921-1942, ex-librisy miejskiej biblioteki we Wschowie z lat 30. XX w., kalendarz reklamowy z perfumerii Marii Scheligi z pierwszej połowy XX w. i dwa gipsoryty autorstwa Marii Chiciak ze Wschowy z lat 70. XX w.

W 2017 r. liczba pozycji w inwentarzu pomocniczym wzrosła do 430.

12. Rejestrowanie i opracowywanie zbiorów

W 2017 r. muzeum wzbogaciło swoje zbiory o 427 przedmiotów i druków, pozyskanych drogą zakupów i darowizn.

W formie darowizn muzeum otrzymało muzealia i wydawnictwa, które włączono do następujących działów:

- zbiory artystyczno-historyczne – 34 szt.
- zbiory numizmatyczne - 7 szt.
- zbiory biblioteczne – 109 szt.
- inwentarz pomocniczy - 28 szt.

Na liczbę zabytków i książek zakupionych do zbiorów muzealnych składają się pozycje wpisane do następujących ksiąg inwentarzowych:

- zbiory artystyczne - 243 szt.
- zbiory biblioteczne – 6 szt.

Zakupiono muzealia o wartości: 118.299 zł (w tym starodruk o wartości 999zł)

Źródła finansowania: dotacja MKiDN, środki własne, w tym darowizny

W formie darów pozyskano muzealia o wartości: 528 zł

Zakup do zbiorów bibliotecznych o wartości: 113,97 zł

Źródło finansowania: środki własne

W formie darów otrzymano zbiory biblioteczne o wartości: 1.968,94 zł

IV. Działalność w zakresie wystawienniczym

W 2017 r. Muzeum Ziemi Wschowskiej przygotowało 8 wystaw czasowych, które zwiedziło 6980 osób (dzieci i młodzież szkolna w grupach zorganizowanych – 2179 osób; zwiedzający indywidualnie – 3210 osób). Ogólna frekwencja podczas trwania wystaw i organizowanych przez muzeum imprez i wydarzeń kulturalnych wyniosła 8444 osób, w tym zwiedzający w niedziele: 1195 osoby.

Ogólna frekwencja w Lapidarium Rzeźby Nagrobnej wyniosła 2533 osoby. Turyści zwiedzający indywidualnie to 2145 osób, w grupach 388, w tym 132 uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych.

1. Wystawa czasowa „CZAS PRZEZ NIKOGO NIEZŁAPANY – WYSTAWA KOLEKCJI DZIEŁ EUGENIUSZA GETA STANKIEWICZA” – od 14.12.2016 r. do 26.02.2017 r.

Wystawa kolekcji sztuki współczesnej prezentowała twórczość profesora Eugeniusza Geta Stankiewicza – mistrza miedziorytu, wybitnego polskiego grafika; cenionego autora plakatów, rzeźb, witraży i obiektów przestrzennych, który dzieciństwo i wczesną młodość spędził we Wschowie.

Tytuł wystawy „Czas przez nikogo niezłapany” to określenie Geta Stankiewicza na moment, kiedy czuł się najszczęśliwszy, kiedy rysował i rytował, gdy dawno już wszystko wymyślił. Celem wystawy była próba zatrzymania pamięci o słynnym wschowieńskim, pokazanie jego twórczości jako inspiracji dla dziś żyjących we Wschowie i w regionie. Kolekcja dzieł Stankiewicza ma również służyć upowszechnianiu wiedzy o sztuce współczesnej.

W uroczystej inauguracji wystawy uczestniczyła Bożena Osińska – Radna Sejmiku Wojewódzkiego reprezentująca Panią Marszałek Województwa Lubuskiego – Elżbietę Annę Polak, Wicestarosta Powiatu Wschowskiego – Wojciech Kuryło, radni powiatu wschowskiego, przewodnicząca i radni Rady Miejskiej we Wschowie; przewodnicząca oraz członkowie Rady Muzeum; przedstawiciele instytucji kultury ze Wschowy, Leszna i Sławy, szkół i mediów.

Zakupione w 2016 r. dzieła Geta Stankiewicza, m.in. barwne miedzioryty i wklęsłodruki, serigrafie i linoryty, były prezentowane na wystawie wraz z pracami pozyskanymi w latach poprzednich, a także pracami, których zakup muzeum planowało na 2017 r. Na ekspozycji pokazano również kilkadziesiąt rysunków wykonanych w latach 1958-1961, harcerską kronikę ozdobioną przez Stankiewicza, jego laskę druha, szkicowniki oraz plakaty, stanowiące jeden z najbardziej rozpoznawalnych przykładów jego twórczości. Patronat medialny nad wystawą objęło TVP Kultura.

Frekwencja (2016-2017): 375 os.

2. Wystawa czasowa „SKAUTEM NA ZAWSZE” - od 14.01.2017 do 28.02.2017 r.

Wystawa zorganizowana została przez wschowskich harcerzy z okazji noworocznego spotkania Wielkopolskiej Rady Kręgów Starszyny Harcerskiej i Seniorów. Ekspozycja miała

za zadanie przedstawić działalność Hufca „Azymut”. Wśród eksponatów wystawy znalazły się również przedmioty związane m.in. z 3 Drużyną Harcerską im. Zawiszy Czarnego zwaną „Bawołami”. Twórcami okolicznościowej wystawy w Muzeum Ziemi Wschowskiej byli druh Zdzisław Rygusik i druhna Mariola Kłaskała-Poniży.

Frekwencja: 514 os.

3. Wystawa czasowa „Z GLINY STWORZONE. WYSTAWA ZE ZBIORÓW MUZEUM CERAMIKI W BOLESŁAWCU” – od 09.03. do 30.04.2017 r.

Na wystawie zaprezentowano przekrojowo dzieje bolesławieckiej ceramiki. Można było zobaczyć blisko 160 wyrobów. Najstarsze spośród nich były bolesławieckie naczynia, pozyskane podczas badań archeologicznych, pochodzące z XVI i 1. poł. XVII w. oraz XVIII-wieczne dzbany o żeberkowanych brzuścach pokryte brązowym szkliwem ziemnym z cynowymi okuciami. Z 2. poł. XVIII i z XIX w. pochodziły naczynia zdobione plastycznymi nakładkami przedstawiającymi motywy heraldyczne, postaci biblijne, sceny łowieckie oraz motywy roślinne i zwierzęce. Na ekspozycji nie zabrakło również typowych dla współczesnej produkcji bolesławieckiej wyrobów zdobionych gąbkowymi stempelkami. Ozdobą wystawy były naczynia z przedwojennych warsztatów: Hugo Reinholda, Karla Wernera oraz Juliusa Paula, dekorowane szklami zaciekowymi oraz różnymi rodzajami malatur, wykonywanych pędzlem bądź techniką natrysku przy użyciu szablonów i aerografu.

Obecnie bolesławiecka ceramika to jedna z najbardziej rozpoznawalnych na świecie polskich marek. Naczynia zdobione kobaltowymi wzorami stempelkowymi w formie kółek, kropek czy pawich oczek oraz dekoracjami unikatowymi są sprzedawane w kilkudziesięciu krajach na całym świecie. Cenione za wzornictwo i jakość, zdobywają liczne nagrody i wyróżnienia w najbardziej prestiżowych konkursach artystycznych i konsumenckich.

Frekwencja: 691 os.

4. Wystawa czasowa „WOŁYŃ 1943. WOŁAJĄ Z GROBÓW, KTÓRYCH NIE MA” – od 04.04. do 31.05.2017 r.

Wystawa planszowa szczecińskiego oddziału Instytutu Pamięci Narodowej, która miała na celu przybliżenie tragedii wołyńskiej również osobom nie pochodzącym z Kresów i ludziom młodym.

Wystawa złożona była z 14 plansz, które prezentowały Kresy Wschodnie w ujęciu terytorialnym, wielonarodowym i wielokulturowym. Następnie wprowadzała odbiorcę w kontekst historyczny, opowiadała o sytuacji ludności kresowej podczas okupacji, przedstawiała także założenia narodowościowej polityki ukraińskiej i planowane działania OUN i UPA wobec ludności polskiej. Punkt kulminacyjny wydarzeń, tj. dokonanie masowych mordów na Polakach mieszkających na Wołyniu, przedstawiała dalsza część wystawy. Plansze prezentowały również przebieg wydarzeń na Wołyniu latem 1943 r., a także na terenach Małopolski Wschodniej. Zakończeniem ekspozycji było podsumowanie roku 1943 na Kresach Południo-Wschodnich. Ostatnia plansza wystawy opisywała działania ukraińskich Sprawiedliwych.

Frekwencja: 492 os.

5. Wystawa czasowa „ VERBUM DOMINI MANET IN AETERNUM. WSCHOWSK SYJON – CENTRUM WIELKOPOLSKIEGO PROTESTANTYZMU” – od 18.05. do 31.12.2017 r.

Wystawa wpisywała się w obchody jubileuszu 500-lecia reformacji. Wschowa, obok Torunia, przez wieki stanowiła najsilniejsze centrum luteranizmu w Polsce. Zgromadzone w muzeum zabytki pozwoliły zagłębić się w bogatą historię wschowskich luteranów oraz protestantów żyjących w okolicy Wschowy. Po raz pierwszy we wschowskim muzeum zaprezentowane zostały liczne eksponaty ze zbiorów muzeów, bibliotek, archiwów z Polski i Niemiec prezentujące bogatą spuściznę protestanckich mieszkańców Wschowy, prywatnego ośrodka miejskiego Szlichtyngowej, a także małych parafii wiejskich. Łącznie na wystawie wyeksponowanych zostało blisko 300 obiektów z ponad 20 instytucji i zbiorów prywatnych.

Wystawa „Verbum Domini manet in aeternum. Wschowski Syjon – centrum wielkopolskiego protestantyzmu” została dofinansowana przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu „Wspieranie działań muzealnych” kwotą 149 tys. zł. Projekt został dofinansowany również przez Fundację Współpracy Polsko-Niemieckiej (30 tys. zł) oraz Pełnomocnika Rządu Federalnego do spraw Kultury i Mediów z Etatu Referatu Kultury byłych Ziem Prus Zachodnich, Ziemi Poznańskiej oraz Wołynia i Galicji (4 tys. euro).

Frekwencja: 3085 os.

6. Wystawa czasowa „ KRAJOBRAZ CMENTARZY WYZNANIOWYCH W POLSCE” - od 6.09. do 28.09.2017 r

Otwarcie wystawy zainaugurowało obchody jubileuszowe 25. edycji Europejskich Dni Dziedzictwa we Wschowie w 2017 r. Narodowy Instytut Dziedzictwa chciał zwrócić uwagę na dziedzictwo kulturowe regionu pod hasłem „Krajobraz dziedzictwa, dziedzictwo krajobrazu”. Celem było wzbudzenie refleksji nad najbliższym otoczeniem, przestrzenią miejską, wiejską, walorami przyrody.

Wernisaż wystawy odbył się 6 września. W czasie otwarcia kustosz MZW – Dariusz Czwojdrak, zaprezentował kulisy prac ratunkowych przy cmentarzach wyznaniowych w naszym regionie. W otwarciu wystawy uczestniczył między innymi Marek Wróbel z Narodowego Instytutu Dziedzictwa – instytucji, która w Polsce jest koordynatorem Europejskich Dni Dziedzictwa.

Frekwencja: 288 os.

7. Wystawa czasowa „ZESŁAŃCY - SYBIRACY – DEPORTOWANI” - od 29.09. do 30.10.2017 r.

Wystawa planszowa przygotowana przez Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Rzeszowie. Uroczyste otwarcie wystawy odbyło się podczas konferencji popularnonaukowej pt.

„Południowo-wschodnie województwa II Rzeczypospolitej w latach II wojny światowej. Doświadczenie i pamięć”. Tematem ekspozycji była historia Polaków zesłanych w latach 1768-1956 w głąb Rosji i Związku Sowieckiego. Zaprezentowane zostały liczne materiały źródłowe. Ponadto przygotowana została plansza poświęcona działalności Związku Sybiraków i innym działaniom mającym na celu zachowanie pamięci o „Golgocie Wschodu”.

Frekwencja: 754 os.

8. Wystawa czasowa „POŁUDNIOWO-ZACHODNIA WIELKOPOLSKA W WALCE O NIEPODLEGŁOŚĆ” – od 10.11. do 15.12.2017 r.

Wystawa planszowa przygotowana w związku z 99. rocznicą odzyskania niepodległości przez Archiwum Państwowe w Lesznie. Na planszach przedstawiono dążenia Polaków do odzyskania niepodległości w okresie zaborów, a także podczas II wojny światowej. Szczególnie wyeksponowano pod tym względem region leszczyński, a w tym znaczne obszary wchodzące w teren historycznej ziemi wschowskiej.

Choć Wschowa ostatecznie nie znalazła się w granicach odrodzonej Polski po zakończeniu I wojny światowej (nastąpiło to dopiero w 1945 roku, miasto znajdowało się pod zaborem przez 152 lata), muzeum przypomniało wkład wschowian i osób związanych ze Wschową w odzyskanie niepodległości, działających na przełomie XIX i XX w.: m.in. wschowskiego Towarzystwa im. Tomasza Zana, a także innych organizacji oraz osób i rodzin z całego ówczesnego powiatu wschowskiego.

Frekwencja: 691 os.

V. Wydarzenia 2017 r.

1. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego dofinansował zakup prac Eugeniusza Geta Stankiewicza

17 lipca 2017 r. Muzeum Ziemi Wschowskiej podpisało umowę z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego w związku z dofinansowaniem zadań w ramach programu „Regionalne kolekcje sztuki współczesnej” ze środków finansowych Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury na realizację projektu „Eugeniusz Get Stankiewicz – rozbudowa kolekcji artysty w zasobach Muzeum Ziemi Wschowskiej – etap 2.” Całkowity koszt zadania wyniósł 112 300,00 zł z czego wkład własny Muzeum Ziemi Wschowskiej wyniósł 17 300, 00 zł. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego przeznaczył z Funduszu Promocji Kultury 95 000,00 zł.

W ramach projektu Muzeum Ziemi Wschowskiej zakupiło 242 dzieła sztuki Eugeniusza Geta Stankiewicza. Zakup prac stanowi kontynuację programu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 2016 r. „Kolekcje – priorytet 2- Regionalne kolekcje sztuki współczesnej”. Dzieła wzbogacą posiadaną przez Muzeum Ziemi Wschowskiej kolekcję Eugeniusza Geta Stankiewicza, która została zakupiona w 2016 r. (60 szt.).

Część zakupionych prac zostanie na stałe wyeksponowana w znajdującej się na 1. piętrze sali w siedzibie Muzeum Ziemi Wschowskiej przy pl. Zamkowym 2. Pozostałe zostaną zmagazynowane i posłużą do kolejnych celów zgodnych z misją i statutem muzeum. Kolekcja będzie służyła jako inspiracja do programów edukacyjnych i promocyjnych takich jak warsztaty, gra miejska, wykłady.

Realizacja programu „Eugeniusz Get Stankiewicz – rozbudowa kolekcji artysty w zasobach Muzeum Ziemi Wschowskiej etap 2” była możliwa dzięki wsparciu finansowemu na wkład własny przez Bank Spółdzielczy we Wschowie, Starostwo Powiatowe we Wschowie oraz firmę AKME sp. z o.o. Zdzisław Wiśniewski z Wrocławia.

Eugeniusz Józef Stankiewicz (1942-2011) był honorowym obywatelem miasta Wschowy, mistrzem miedziorytu i wybitnym grafikiem. Od 1945 r. mieszkał we Wschowie, skąd wyjechał na studia do Wrocławia. Jego twórczy dorobek prezentowano w Muzeum Ziemi Wschowskiej w 2009 r. na wystawie „Eugeniusz Get Stankiewicz. Wystawa prac wielkiego miedziorytnika” oraz w 2012 r. na wystawie „Eugeniusz Get Stankiewicz – Transformacja dialogu”. W 2015 r. w wyniku współpracy Muzeum Uniwersytetu Wrocławskiego oraz Muzeum Ziemi Wschowskiej powstała wystawa pt. „Kamień, papier, farba. Wschowskie frotaze Eugeniusza i Janusza Stankiewiczów”, na przełomie lat 2016 i 2017 wystawa „Czas przez nikogo niezłapany”, a na kwiecień 2018 r. zaplanowana jest wystawa czasowa prezentująca zakupione w latach poprzednich prace. Muzeum Ziemi Wschowskiej posiada obecnie łącznie 317 dzieł Stankiewicza – jest to największa kolekcja artysty w Polsce.

2. Specjalne wyróżnienie dla organizatorów wydarzeń w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa

W związku z 25. edycją Europejskich Dni Dziedzictwa odbyła się uroczysta gala w Opolu, podczas której zostały przyznane nagrody i wyróżnienia dla organizatorów wydarzeń w

ramach EDD, których tematem przewodnim w 2017 r. był „Krajobraz dziedzictwa – dziedzictwo krajobrazu”. Temat nawiązywał do kampanii społecznej „Krajobraz mojego miasta” prowadzonej przez Narodowy Instytut Dziedzictwa, której celem jest podnoszenie świadomości, w jaki sposób można wpływać na kształtowanie przestrzeni miejskiej i dlaczego warto to robić. Kampania skupia się na problemach współczesnych miast i prezentuje udane modernizacje przestrzeni publicznej oraz korzyści płynące z dbania o otoczenie. Wydarzenia w ramach 25. edycji Europejskich Dni Dziedzictwa były lokalną realizacją celów kampanii.

3. Dotacja w ramach konkursu „PATRIOTYZM JUTRA”

Muzeum Historii Polski po raz dziewiąty rozstrzygnęło konkurs w ramach programu „Patriotyzm Jutra”. W 2017 r. aż 163 projekty otrzymały dotacje na łączną kwotę 4 mln złotych. Jest to ogólnopolski program, który służy odkrywaniu, dokumentowaniu i upowszechnianiu wiedzy z zakresu historii Polski oraz wspiera inicjatywy angażujące społeczność w działania poświęcone pielęgnowaniu i promowaniu lokalnego dziedzictwa i kultury. Źródłem finansowania jest Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, natomiast operatorem programu Muzeum Historii Polski w Warszawie.

Projekt Muzeum Ziemi Wschowskiej „Małe miasto wielkich przeżyć – kreatywne warsztaty i przewodnik po Wschowie” uzyskał dotację w wysokości 25 000 tys. zł. W jego wyniku powstało wydawnictwo – przewodnik po Wschowie i powiecie wschowskim dla dzieci, i wersja tej publikacji dla osób z niepełnosprawnościami. Jego wydanie poprzedzone było warsztatami skierowanymi do różnych grup wiekowych i społecznych. Zwieńczeniem projektu był warsztatowy finał pod hasłem: „Małe miasto wielkich przeżyć – praktykuj kulturę z Muzeum Ziemi Wschowskiej”. Do udziału w nim muzealnicy zaprosili mieszkańców Wschowy oraz gości. Odbyla się wystawa prac uczestników warsztatów fotograficznych, których zdjęcia stały się częścią przewodnika. Bezpłatny przewodnik w nakładzie 5 000 egzemplarzy będzie promować historię i dziedzictwo kulturowe ziemi wschowskiej.

Muzeum Ziemi Wschowskiej zrealizowało projekt przy wsparciu finansowym niezbędnym do zabezpieczenia wkładu własnego udzielonym przez: Bank Spółdzielczy we Wschowie, Starostwo Powiatowe we Wschowie i Gabinet Kosmetyczny EVA.

4. Dofinansowanie wystawy czasowej „VERBUM DOMINI MANET IN AETERNUM. WSCHOWSKI SYJON – CENTRUM WIELKOPOLSKIEGO PROTESTANTYZMU” przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego dofinansował realizację wystawy czasowej „Verbum Domini manet in aeternum. Wschowski Syjon – centrum wielkopolskiego protestantyzmu” w ramach programu „Wspieranie działań muzealnych” kwotą 149.000 zł.

Wystawa czasowa Muzeum Ziemi Wschowskiej „Verbum Domini manet in aeternum. Wschowski Syjon – centrum wielkopolskiego protestantyzmu” wpisywała się w obchody

jubileuszu 500-lecia reformacji. Wschowa, obok Torunia, przez wieki stanowiła najsilniejsze centrum luteranizmu w Polsce. Zgromadzone w muzeum zabytki poprowadziły widza w głąb bogatej historii wschowskich luteranów oraz protestantów żyjących w okolicy Wschowy. Po raz pierwszy we wschowskim muzeum zaprezentowane zostały liczne eksponaty ze zbiorów muzeów, bibliotek, archiwów z Polski i Niemiec prezentujące bogatą spuściznę protestanckich mieszkańców królewskiego miasta, prywatnego ośrodka miejskiego Szlichtyngowej, a także małych parafii wiejskich. Łącznie na wystawie eksponowanych było blisko 300 obiektów z ponad 20 instytucji.

Wystawę dofinansowała także Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej kwotą 30.000 zł oraz Pełnomocnik Rządu Federalnego do spraw Kultury i Mediów z Etatu Referatu Kultury byłych Ziem Prus Zachodnich, Ziemi Poznańskiej oraz Wołynia i Galicji kwotą 4.000 euro.

VI. Działalność w zakresie oświatowo-kulturalnym

1. Projekty edukacyjne

NIEDZIELNE ZABAWY W MUZEUM

„Niedzielne Zabawy w Muzeum” to bezpłatne zajęcia dla dzieci w wieku od 4 do 10 lat i dorosłych, w których wspólnie uczestniczą rodzeństwa, rodzice czy dziadkowie. Projekt jest realizowany przez Muzeum Ziemi Wschowskiej od 2013 r. Obejmuje comiesięczne niedzielne spotkania, z wyłączeniem miesięcy wakacji i ferii zimowych. Celem działań jest wzbogacanie wiedzy o historii regionu wśród społeczności lokalnej i promowanie jej na szerszym polu, a także muzealna edukacja, czyli kształtowanie nowych odbiorców kultury. Główną ideą spotkań jest popularyzowanie wiedzy o kulturze, historii regionu poprzez obcowanie z zabytkami i eksponatami, a także kreatywne działania warsztatowe polegające na współpracy dziecko – opiekun. Wstęp na zajęcia jest bezpłatny, nie ma też konieczności wcześniejszych zapisów.

Tematyka warsztatów na rok 2017 skupiona była wokół ważnych wydarzeń i czasowych wystaw MZW, takich jak: kolekcja dzieł Eugeniusza Geta Stankiewicza, wystawa poświęcona jubileuszowi reformacji, ale też wystawa ceramiki ze zbiorów Muzeum Ceramiki w Bolesławcu czy hasło przewodnie tegorocznych Europejskich Dni Dziedzictwa: „Krajobraz dziedzictwa – dziedzictwo krajobrazu”. Dwa spotkania, w czerwcu i grudniu 2017 r., dotyczyły realizowanego z programu Patriotyzm Jutra (dofinansowanego ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie) projektu edukacyjnego „*Małe miasto wielkich przeżyć* – kreatywne warsztaty i przewodnik po Wschowie”. Czerwcowe były częścią projektu, natomiast grudniowe zapoznawały uczestników z zagadnieniami muzealnymi, opieką nad eksponatami i tematyką dziedzictwa kulturowego. Upominkiem dla każdego dziecka był przewodnik po Wschowie, który powstał w ramach projektu.

Harmonogram spotkań:

- PIES CIAPEK I INNE ZWIERZAKI – muzealne warsztaty na wystawie kolekcji dzieł Eugeniusza Geta Stankiewicza „Czas przez nikogo niezłapany” (22.01.2017)

Frekwencja: 14 dzieci, 11 dorosłych; razem: 25 os.

- Z GLINY STWORZONE... - warsztaty ceramiki inspirowane wystawą ze zbiorów ceramiki Muzeum Ceramiki w Bolesławcu. (19.03.2017)

Warsztaty poprowadziła Katarzyna Sieradzka z Pracowni Ceramiki „Kreatywna Galeria”; zostały one dofinansowane przez Pełnomocnika Burmistrza Wschowy do Spraw Profilaktyki i Młodzieży.

- STEMPELKOWE WARSZTATY W MUZEUM ZIEMI WSCHOWSKIEJ – gra muzealna na stałej wystawie poświęconej rzemiosłu i historii ziemi wschowskiej i warsztaty z wykorzystaniem stempli z Muzeum Ceramiki w Bolesławcu (23.04.2017)

- WARSZTATY TYPOGRAFII INSPIROWANE WYSTAWĄ „VERBUM DOMINI MANET

IN AETERNUM. WSCHOWSKI SYJON – CENTRUM WIELKOPOLSKIEGO PROTESTANTYZMU” (11.06.2017)

Warsztaty poprowadził Bartosz Metelski z Otwartej pracowni sitodruku „CzySłonie”. Odbły się one w ramach projektu „*Małe miasto wielkich przeżyć* – kreatywne warsztaty i przewodnik po Wschowie”, który otrzymał dofinansowanie ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach programu „Patriotyzm Jutra”. Muzeum Ziemi Wschowskiej zrealizowało go przy wsparciu finansowym Banku Spółdzielczego we Wschowie, Starostwa Powiatowego we Wschowie i Gabinetu Kosmetycznego EVA.

-WARSZTATY RODZINNE POŚWIĘCONE TEMATOWI EUROPEJSKICH DNI DZIEDZICTWA „KRAJOBRAZ DZIEDZICTWA – DZIEDZICTWO KRAJOBRAZU” Z UDZIAŁEM TEATRU ILUSTRACJI KAMISHIBAI „BAJECZKI ZE SKRZYNECZKI” KALINY PATEK (24.09.2017)

Kalina Patek zaprezentowała uczestnikom bajkę: „Dlaczego zwierzęta mieszkają w domu Maćka?” poruszającą tematy naturalnego dziedzictwa narodowego – jak o nie dbać i poznawać.

-O LWIE MUZEALNIKU (10.12.2017)

Warsztaty na wystawie „*Verbum Domini manet in aeternum. Wschowski Syjon – centrum wielkopolskiego protestantyzmu.*” Uczestnicy, przy pomocy kart z zadaniami, zgłębiali tajniki muzealnych ekspozycji i wartości dziedzictwa, które prezentowane i chronione jest w muzeum. W czasie warsztatów wykonywali bożonarodzeniową kartę z motywem wschowskich zabytków. Każde dziecko dostało przewodnik po Wschowie „*Małe miasto wielkich przeżyć*”.

Frekwencja łączna: 173 os.

FERIE W MUZEUM

„MUZEALNE ZOO – jakie zwierzęta skrywają ekspozycje Muzeum Ziemi Wschowskiej” – warsztaty dla dzieci szkół podstawowych (1-3.02.2017)

Muzeum pełne jest wizerunków zwierząt – przyglądają się zwiedzającym z obrazów, srebrnych i cynowych naczyń, starych mebli, miśnieńskiej porcelany, herbów i emblematów... W królewskiej Wschowie najważniejszymi zwierzętami, które wodzą uważnym wzrokiem za gośćmi są Lwy – mieszkają w mieście już bardzo długo – od czasów panowania Augusta III. W 2017 r. na Ferie w Muzeum zaproszone zostały wszystkie dzieci, które pragnęły zgłębić tajemnice muzealnego ZOO, a przy okazji spędzić czas w miłym towarzystwie – nie tylko zwierząt. Pierwsze dwa dni były poświęcone poszukiwaniu zwierząt na stałych ekspozycjach, dotyczących historii Wschowy, m.in. na wystawie „*Soli Deo Gloria*”. W dniu trzecim – finałowym, uczestnicy wkroczyli w świat sztuki współczesnej, a dokładnie w niezwykły świat Eugeniusza Geta Stankiewicza pokazany na wystawie „*Czas przez nikogo niezłapany*”.

Frekwencja: 26 dzieci

LATO W MUZEUM

„WIATRACHI, królowa i inne zgubiska” - warsztaty dla dzieci szkół podstawowych (2-4.08.2017)

Kiedy Muzeum Ziemi Wschowskiej odwiedzają dzieci – pytamy je, z czym kojarzy im się muzeum. „Stare zgubiska” to jedna z odpowiedzi, która stała się inspiracją do warsztatów - kto te zgubiska zgubił i jak znalazły się w muzeum? Dlaczego roztaczamy nad nimi opiekę, zamykamy w gablotach i dlaczego nie można ich dotykać? Podczas wakacyjnych warsztatów, w formie zabawy i twórczych działań, zgłębialiśmy tematy związane z dziedzictwem i historią.

Frekwencja: 25 dzieci

PROJEKT „MAŁE MIASTO WIELKICH PRZEŻYĆ – kreatywne warsztaty i przewodnik po Wschowie” - GRANT W PROGRAMIE „PATRIOTYZM JUTRA” (MUZEUM HISTORII POLSKI W WARSZAWIE)

W Muzeum Ziemi Wschowskiej od maja do października 2017 r. realizowany był projekt „Małe miasto wielkich przeżyć – kreatywne warsztaty i przewodnik po Wschowie”. Powstało wydawnictwo – przewodnik po Wschowie i powiecie wschowskim dla dzieci, i wersja tej publikacji dla osób z niepełnosprawnościami. Jego wydanie poprzedzone było warsztatami twórczymi skierowanymi do różnych grup wiekowych i społecznych. Zwieńczeniem projektu był warsztatowy finał pod hasłem: „Małe miasto wielkich przeżyć – praktykuj kulturę z Muzeum Ziemi Wschowskiej”. Do udziału w nim muzealnicy zaprosili mieszkańców Wschowy oraz gości. Odbyła się wystawa prac uczestników warsztatów fotograficznych, których zdjęcia stały się częścią przewodnika. Bezpłatny przewodnik w nakładzie 5 000 egzemplarzy będzie promować historię i dziedzictwo kulturowe ziemi wschowskiej.

Projekt realizowany był dzięki dofinansowaniu w wysokości 25.000 zł w IX edycji programu „Patriotyzm Jutra”. Jest to ogólnopolski program, który służy odkrywaniu, dokumentowaniu i upowszechnianiu wiedzy z zakresu historii Polski oraz wspiera inicjatywy angażujące społeczności w działania poświęcone pielęgnowaniu i promowaniu lokalnego dziedzictwa i kultury. Źródłem finansowania jest Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, natomiast operatorem programu Muzeum Historii Polski w Warszawie. Muzeum Ziemi Wschowskiej zrealizowało projekt przy wsparciu finansowym niezbędnym do zabezpieczenia wkładu własnego udzielonym przez: Bank Spółdzielczy we Wschowie, Starostwo Powiatowe we Wschowie i Gabinet Kosmetyczny EVA.

Od 16 maja do 15 lipca w ramach projektu realizowane były warsztaty z następującymi grupami:

- młodzieży i dzieci – grupy zorganizowane i z wolnego naboru;
- uczestników Warsztatu Terapii Zajęciowej we Wschowie;
- dorosłych z dziećmi, którzy regularnie korzystają z muzealnej oferty rodzinnej;
- seniorów Uniwersytetu Trzeciego Wieku we Wschowie, uczestniczących w cotygodniowych wykładach „Historia i sztuka” w Muzeum Ziemi Wschowskiej wraz z podopiecznymi;
- nauczycieli i animatorów kultury z regionu.

Odbyły się one według poniższego harmonogramu:

1. Warsztaty typograficzne prowadzone przez artystę-grafika Bartosza Metelskiego, inspirowane muzealną lekcją warsztatową na wystawie czasowej „Verbum Domini manet in aeternum. Wschowski Syjon - centrum wielkopolskiego protestantyzmu”

- Uniwersytet Trzeciego Wieku we Wschowie (25.05.2017)
- Zuchy z 20 Słonecznej Gromady Zuchów ze Szkoły Podstawowej nr 2 we Wschowie (25.05.2017)
- Uczestnicy Warsztatu Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Nasz Ośrodek” (2.06.2017)
- „Jak opowiadać o historii i dziedzictwie kulturowym naszym podopiecznym?” - nauczyciele i animatorzy kultury z regionu (2.06.2017)
- LO im. T. Zana; kl. Ia (9.06.2017)
- dorośli z dziećmi – NIEDZIELNE ZABAWY W MUZEUM (11.06.2017)

2. Warsztaty z teatrem ilustracji Kamishibai „Bajeczki ze Skrzyneczki” Kaliny Patek

- dorośli z dziećmi; seniorzy z podopiecznymi - NOC MUZEÓW: „*Małe miasto wielkich przeżyć w teatrze ilustracji Kamishibai – Bajeczki ze skrzyneczki Kaliny Patek*” – (20.05.2017)
- Uczestnicy Warsztatu Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Nasz Ośrodek” (7.06.2017)
- „Jak wykorzystać teatr ilustracji do pracy z różnymi grupami wiekowymi” - nauczyciele i animatorzy kultury z regionu (7.06.2017)
- Zuchy z 20 Słonecznej Gromady Zuchów ze Szkoły Podstawowej nr 2 we Wschowie (8.06.2017)
- Harcerze z 59 Wschowskiej Drużyny Harcerskiej im. Batalionu „Zośka” (8.06.2017)

3. Warsztaty fotograficzne z Izabelą Matuszewską

- nauczycieli i animatorów kultury z regionu (dwa spotkania: 21.06.2017 i 28.06.2017)
- seniorzy (Uniwersytet Trzeciego Wieku i Klub Seniora) (dwa spotkania: 22.01.2017 i 28.06.2017)
- młodzież z wolnego naboru (dwa spotkania: 6.07.2017 i 13.07.2017)

Finałowe spotkanie odbyło się 14.10.2017 r.

Frekwencja łączna: 353 os.

PROGRAM EDUKACYJNY ORAZ WYDARZENIA TOWARZYSZĄCE WYSTAWIE CZASOWEJ W RAMACH OBCHODÓW JUBILEUSZU 500-LECIA REFORMACJI: „Verbum Domini manet in aeternum. Wschowski Syjon - centrum wielkopolskiego protestantyzmu”

W tym miejscu zebrane zostały wszystkie wydarzenia towarzyszące w ramach wystawy, która prezentowana była w Muzeum Ziemi Wschowskiej od 18.05. do 31.12.2017 r. Odbywały się one na wystawie głównej w kamieniczkach mieszczańskich przy pl. Zamkowym 2, a także na terenie Lapidarium Rzeźby Nagrobnej we Wschowie, gdzie w galerii ustawiona została wystawa planszowa pt. „Siste Viator...” - dotycząca duchownych wschowskiego Żłóbka Chrystusa, po których pamiątki w postaci pomników i płyt nagrobnych do dziś znajdują się na Staromiejskim Cmentarzu Ewangelickim.

NOC MUZEÓW (20.05.2017)

(pl. Zamkowy 2)

18:00 „*Album amicorum* – pamiątniki wschowskich studentów”

Marta Małkus: wykład i oprowadzanie kuratorskie po wystawie „*Verbum Domini manet in aeternum*. Wschowski Syjon – centrum wielkopolskiego protestantyzmu”

22:30 Drugie oprowadzanie kuratorskie po wystawie „*Verbum Domini manet in aeternum*. Wschowski Syjon – centrum wielkopolskiego protestantyzmu”

LAPIDARIUM RZEŻBY NAGROBNEJ (ul. Spokojna)

20:30 „Kamienne pamiątki po duchownych wschowskiego Syjonu” – spacer z Martą Małkus
Frekwencja łączna: 108 os.

NIEDZIELNE ZABAWY W MUZEUM (pl. Zamkowy 2)

- WARSZTATY TYPOGRAFII INSPIROWANE WYSTAWĄ „*VERBUM DOMINI MANET IN AETERNUM*. WSCHOWSKI SYJON – CENTRUM WIELKOPOLSKIEGO PROTESTANTYZMU” (11.06.2017)

-O LWIE MUZEALNIKU: Warsztaty na wystawie „*Verbum Domini manet in aeternum*. Wschowski Syjon – centrum wielkopolskiego protestantyzmu”. Uczestnicy, przy pomocy kart z zadaniami zgłębiali tajniki muzealnych ekspozycji i wartości dziedzictwa, które prezentowane i chronione jest w muzeum (10.12.2017).

Frekwencja łączna: 50 os.

LEKCJE I WARSZTATY (pl. Zamkowy 2) (prowadzone z wykorzystaniem Karty Wizyty Małego Gościa); prowadząca: Magdalena Birut

1. Warsztaty typograficzne prowadzone przez artystę-grafika Bartosza Metelskiego, inspirowane muzealną lekcją warsztatową na wystawie czasowej MZW pt.: „*Verbum Domini manet in aeternum*. Wschowski Syjon - centrum wielkopolskiego protestantyzmu” (w ramach projektu „Patriotyzm Jutra”: „Małe miasto wielkich przeżyć – kreatywne warsztaty i przewodnik po Wschowie”

- Uniwersytet Trzeciego Wieku we Wschowie (25.05.2017)

- Zuchy z 20 Słonecznej Gromady Zuchów ze Szkoły Podstawowej nr 2 we Wschowie (25.05.2017)

- Uczestnicy Warsztatu Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Nasz Ośrodek” (2.06.2017)

- „Jak opowiadać o historii i dziedzictwie kulturowym naszym podopiecznym?” - nauczyciele i animatorzy kultury z regionu (2.06.2017)

- LO im. T. Zana; kl. Ia (9.06.2017)

2. „*Tam i z powrotem – edukacyjne podróże wschowskich protestantów*” (lekcja z wykorzystaniem *Karty Wizyty Małego Gościa*)

- LO im. T. Zana we Wschowie; kl. I c – 10.11.2017

- SP w Kaszczorze; kl. VII – 13.11.2017

- Gimnazjum Językowe im. T. Zana we Wschowie; kl.II – 01.12.2017

3. „*Verbum Domini manet in aeternum. Wschowski Syjon – centrum wielkopolskiego protestantyzmu*”

- LO im. T. Zana we Wschowie; kl. IIb – 13.06.2017

- LO im. T. Zana we Wschowie; kl. IIa – 13.06.2017

Frekwencja łączna: 218 os.

WYKŁADY DLA UNIWERSYTETU TRZECIEGO WIEKU WE WSCHOWIE (pl. Zamkowy 2)

- „Dialog wyznań w sztuce w XVII i XVIII w.” (Marta Małkus, 30.11.2017)

- „Działalność dobroczynna wschowskich luteranów” (Dariusz Czwojdrak; 7.12.2017)

Frekwencja łączna: 104 os.

LATO Z MUZEUM – SPACERY, WYKŁADY

Propozycja ta była realizacją programu edukacyjnego do wystawy czasowej „*Verbum Domini manet in aeternum. Wschowski Syjon - centrum wielkopolskiego protestantyzmu*”:

- „Kościół Żłóbka Chrystusa (Kripplein Christi) jako miejsce pamięci i tożsamości wschowskich luteranów” – wykład (Marta Małkus, Muzeum Ziemi Wschowskiej; 12.07.2017)

- „Działalność dobroczynna wschowskich luteranów” - wykład i spacer po Wschowie (Dariusz Czwojdrak, Muzeum Ziemi Wschowskiej; 26.07.2017)

- „Wschowska Boża Rola jako najstarszy polski cmentarz nowożytny” - wykład i spacer w Lapidarium Rzeźby Nagrobnej we Wschowie (Marta Małkus, Muzeum Ziemi Wschowskiej; 9.08.2017)

Frekwencja łączna: 38 os.

XIV KRÓLEWSKI FESTIWAL MUZYKI WE WSCHOWIE (CKiR WE WSCHOWIE) – 8.09.2017

Koncert inauguracyjny dedykowany Valeriusowi Herbergerowi w 390. rocznicę śmierci organizowany był we współpracy z Muzeum Ziemi Wschowskiej, ze słowem prowadzącym Marty Małkus – dyrektor MZW.

Frekwencja: 200 os.

EUROPEJSKIE DNI DZIEDZICTWA

Krajobraz dziedzictwa – dziedzictwo krajobrazu

Program obchodów EDD skonstruowany był częściowo wokół zagadnień związanych z wystawą „Verbum Domini manet in aeternum. Wschowski Syjon – centrum wielkopolskiego protestantyzmu”.

6.09.2017

Wystawa „Krajobraz cmentarzy wyznaniowych w Polsce”. Otwarcie ekspozycji towarzyszyła prelekcja i panel dyskusyjny wokół tematu opieki nad cmentarzami wyznaniowymi w powiecie wschowskim i leszczyńskim.

24.09. 2017

„Tajny kod miasta – architektoniczny krajobraz Wschowy” – spacer z historykiem sztuki, Martą Małkus, zakończony oprowadzaniem na wystawie „Verbum Domini manet in aeternum. Wschowski Syjon – centrum wielkopolskiego protestantyzmu”.

Frekwencja łączna: 24 os.

WYKŁADY ZAPROSZONYCH GOŚCI

- „Rola wschowskiej szkoły łacińskiej, programy nauczania, uczniowie. Kontakty wschowian z różnymi ośrodkami edukacyjnymi” (prof. Bogumiła Burda, Uniwersytet Zielonogórski; 5.11.2017)

- „Fenomen drukarstwa w Szlichtyngowej XVII i XVIII w.” (dr Kamila Szymańska, Muzeum Okręgowe w Lesznie; 19.11.2017)

- „*Cor ad cor loquitur*. Valerius Herberger – kaznodzieja serdeczny” (ks. dr Adam Kalbarczyk, Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu; 26.11.2017)

- „Aaron wschowskiego Syjonu – Johann Lehmann (1604-1701)” - (Mariusz Pawelec, Opole; 3.12.2017)

- „Architektoniczne dzieło Reformacji na ziemiach polskich” (prof. Jan Harasimowicz, Uniwersytet Wrocławski; 10.12.2017)

- Wykład na finisażu wystawy: „Wokół portretu trumiennego” (Ryszard Patorski, Międzyrzecz; 28.12.2017)

Frekwencja łączna: 105 os.

WYDARZENIA TOWARZYSZĄCE WYSTAWIE POZA INSTYTUCJĄ

Udział Dyrektor Muzeum Ziemi Wschowskiej Marty Małkus w Centralnych Obchodach Jubileuszu Reformacji, m.in. w uroczystej sesji jubileuszowej na Zamku Królewskim w Warszawie w obecności Prezydenta RP Andrzeja Dudy (Warszawa, 26-29.10.2017)

Wystąpienia naukowe kuratorów wystawy na tematy dotyczących wystawy, dziedzictwa protestanckiego i współpracy z Referatem Kultury:

- Konferencja: „Protestantyzm w dialogu polsko-niemieckim. Aspekty pogranicza” (Collegium Polonicum, Polsko-Niemiecki Instytut Badawczy); wystąpienie Marty Małkus: „Wschowski Syjon zapomniane centrum luteranizmu w Polsce. Wspólne polsko-niemieckie odkrywanie znaczenia Wschowy w dziejach reformacji w Europie Środkowej” (Słubice, 5-6.04.2017)

- Konferencja Naukowa: „Reformacja na ziemi wschowskiej i pograniczu wielkopolsko-śląskim” (Stowarzyszenie Czas A.R.T., Muzeum Ziemi Wschowskiej, Muzeum Okręgowe w Lesznie; Wschowa-Leszno, 12-13.10.2017):

Wystąpienie Dariusza Czwojdraka: „Działalność dobroczynna wschowskich luteranów”

Wystąpienie Marty Małkus: „Znaczenie kościoła Żłóbka Chrystusa (Kripplein Christi) i kościoła w Szlichtyngowej w architekturze protestanckiej”

- Konferencja: „Protestanckie Księstwa Śląskie” (Muzeum Miejskie we Wrocławiu);

Wystąpienie Marty Małkus: „Związki wschowskich duchownych luteranów z szlachtą śląską w okresie nowożytnym” (Wrocław, 27-29.10.2017)

- „Colloquium Opole 2017” (Instytut Śląski w Opolu); wystąpienie Marty Małkus: „Dialog wyznań zapisany w nowożytnej sztuce kościelnej Wschowy” (Opole, 8-9.11.2017)

- „500-lecie Reformacji – wielość perspektyw” (Akademia Pomorska i Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku); wystąpienie Marty Małkus: „Staromiejski Cmentarz Ewangelicki we Wschowie jako manifest wyznania wiary” (Słupsk, 7.12.2017)

2. Współpraca z placówkami oświatowymi

KATALOG LEKCJI MUZEALNYCH

Podstawowe edukacyjne działania Muzeum Ziemi Wschowskiej to lekcje muzealne. Ich dystrybucja opiera się na ofercie nazwanej katalogiem lekcji muzealnych. Jest on dostępny w wersji papierowej i elektronicznej, zawiera wykaz tematów oraz krótki opis lekcji, a także ogólne zasady przyjęte przez MZW dla lekcji muzealnych, cennik, dane kontaktowe do osoby odpowiedzialnej za koordynację zajęć. Każda lekcja muzealna składa się z części teoretycznej i warsztatu lub karty pracy stworzonej przez pracowników MZW. W związku z wystawami czasowymi przygotowane są i rozsyłane do okolicznych szkół i przedszkoli propozycje specjalnych lekcji muzealnych. Dodawane są też nowe tematy do stałej oferty.

Program edukacyjny prezentowany jest też poprzez folder działań edukacyjnych prezentujący w ciekawej oprawie graficznej wszystkie aspekty edukacyjnej działalności Muzeum Ziemi Wschowskiej.

LEKCJE MUZEALNE, WARSZTATY:

- *Historia Wschowy dla początkujących*; prowadząca: Magdalena Birut
SP Jędrzychowice (kl. IV – VI, 18 osób + 2 opiekunów) – 18.01.2017

Przedszkole „Złota Rybka” we Wschowie (14 osób + 2 opiekunów) – 22.02.2017

SOSW we Wschowie (12 osób + 2 opiekunów) – 8.03.2017

SP Siedlnica (klasy 0-III, 27 osób + 3 opiekunów) – 2.06.2017

SP Osowa Sień (kl. I, 12 osób + 3 opiekunów) – 13.06.2017

Półkolonie Sióstr Salezjanek (29 osób + 2 opiekunów) – 6.07.2017

SP 1 we Wschowie (kl. III, 19 osób + opiekun) – 26.09.2017

SP 2 we Wschowie (kl. IV, 23 osoby + opiekun) – 16.10.2017

SP 2 we Wschowie (kl. IV, 21 osób + opiekun) – 16.10.2017

SP 2 we Wschowie (kl. IV, 23 osoby + opiekun) – 18.10.2017

SP 2 we Wschowie (kl. IV, 20 osób + opiekun) – 18.10.2017

SP 2 we Wschowie (kl. V, 20 osób + opiekun) – 23.10.2017

SP 2 we Wschowie (kl. V, 25 osób + opiekun) – 23.10.2017

SP 1 we Wschowie (kl. II, 12 osób + opiekun) – 24.10.2017

SP 2 we Wschowie (kl. IV, 18 osób + opiekun) – 25.10.2017

SP 2 we Wschowie (kl. IV, 23 osoby + opiekun) – 25.10.2017

- „Czas przez nikogo niezłapany” – warsztatowa lekcja muzealna na wystawie kolekcji dzieł *Eugeniusza Geta Stankiewicza*; prowadząca: Magdalena Birut

LO im. T. Zana we Wschowie (kl.I, 20 osób + opiekun) – 23.02.2017

Gimnazjum Językowe we Wschowie (kl. I, 23 osoby + opiekun) – 23.02.2017

- „*Soli Deo Gloria*” (*Tylko Bogu Chwała*) – główne zasady i odłamy wyznań protestanckich. *Reformacja i kontrreformacja na przykładzie Kripplein Christi*; prowadząca: Magdalena Birut

Gimnazjum nr 2 we Wschowie (kl II, 24 osoby + opiekun) – 15.03.2017

- „*Pisanka jak malowana... w Bolesławcu*” – wielkanocne warsztaty stempelkowe na wystawie „*Z gliny stworzone*”. *Ceramika ze zbiorów Muzeum Ceramiki w Bolesławcu*; prowadząca: Magdalena Birut

Przedszkole Sióstr Salezjanek (20 osoby + 2 opiekunów) – 29.03.2017

SP 1 we Wschowie (kl. I, 10 osoby +2 opiekunów) – 30.03.2017

SP 2 we Wschowie (kl. V, 23 osoby + opiekun) – 3.04.2017

Samorządowe Przedszkole nr 5 (22 osoby + 2 opiekunów) – 4.04.2017

SP 1 we Wschowie (kl. III, 24 osoby + opiekun) – 4.04.2017

SP 2 we Wschowie (kl. II, 23 osoby + opiekun) – 5.04.2017

SP 2 we Wschowie (kl. III, 23 osoby + opiekun) – 6.04.2017

SP 2 we Wschowie (kl. II, 23 osoby + opiekun) – 7.04.2017

SP 2 we Wschowie (kl. VI, 19 osób + opiekun) – 10.04.2017

SP 1 we Wschowie (kl. III, 20 osób + 2 opiekunów) – 11.04.2017

SP 2 we Wschowie (kl. II, 20 osób + opiekun) – 11.04.2017

SP 1 we Wschowie (kl. V, 19 osób + opiekun) – 11.04.2017

SP Konradowo (klasy I-III, 27 osób + 3 opiekunów) – 12.04.2017

SP Konradowo (klasy IV-VI, 28 osób + 3 opiekunów) – 12.04.2017

I Zespół Szkół im. S. Staszica we Wschowie (kl. I, 8 osób + opiekun) – 25.04.2017

- *Legendy Wschowy i okolic*; prowadząca: Magdalena Birut

SP 7 w Głogowie (klasy: II; III, 40 osób + 3 opiekunów) – 13.06.2017
 LO im. T. Zana we Wschowie (I c, 25 osób + opiekun) – 15.12.2017
- Kręć się, kręć wrzeczono... – Wschowa ośrodkiem sukiennictwa + alpakoterapia (Karolina Gryś)
 SP 1 we Wschowie (klasy I, III, 30 osób + 3 opiekunów) – 21.06.2017
 ZHP Chorągiew Dolnośląska Hufiec Lubin (35 osób + 4 opiekunów) – 19.07.2017
- Tam i z powrotem – edukacyjne podróże wschowskich protestantów (Lekcja z wykorzystaniem Karty Wizyty Młodego Gościa); prowadząca: Magdalena Birut
 LO im. T. Zana we Wschowie (kl. I c, 26 osób + opiekun) – 10.11.2017
 SP w Kaszczorze (kl. VII, 19 osób + 2 opiekunów) – 13.11.2017
 Gimnazjum Językowe im. T. Zana we Wschowie (kl. II, 18 osób + opiekun) – 1.12.2017
„Małe miasto wielkich przeżyć” – odkrywaj Wschowę z Muzeum Ziemi Wschowskiej (lekcja z przewodnikiem – każdy uczestnik dostaje książkowe wydanie przewodnika „Małe miasto wielkich przeżyć – przewodnik po Wschowie dla dzieci i nie tylko...”); prowadząca: Magdalena Birut
 Niepubliczne Przedszkole Sióstr Salezjanek we Wschowie (5-latki, 19 osób + 2 opiekunów) – 17.11.2017
 SP 1 we Wschowie (kl. III, 20 osób + opiekun) – 28.11.2017
 Samorządowe Przedszkole nr 5 we Wschowie (5-latki, 24 osoby + 2 opiekunów) – 30.11.2017
 LO im. T. Zana we Wschowie (I, 20 osób + opiekun) – 01.12.2017
 Niepubliczne Przedszkole Sióstr Salezjanek we Wschowie (6-latki, 19 osób + 2 opiekunów) – 8.12.2017
 Gimnazjum Językowe im. T. Zana we Wschowie (kl. II, 19 osób + opiekun) – 15.12.2017
 Łączna frekwencja: 1080 os.

WIZYTY GRUP SZKOLNO-PRZEDSZKOLNYCH:

Wystawa „Chrzest 966. U źródeł Polski”

- LO im. T. Zana we Wschowie (kl. II, 22 osoby + opiekun) – 3.01.2017; bez oprowadzania

Wystawa „Z gliny stworzone”. Ceramika ze zbiorów Muzeum Ceramiki w Bolesławcu

- Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Nasz Ośrodek” (27 osób) – 25.04.2017; oprowadzanie: Magdalena Birut

Wystawa IPN Poznań: „WOŁYŃ 1943. Wołają z grobów, których nie ma”

- LO im. T. Zana we Wschowie (kl. III, 26 osób + opiekun) – 5.04.2017; bez oprowadzania

- LO im. T. Zana we Wschowie (kl. III, 12 osób + opiekun) – 12.04.2017; bez oprowadzania

- Gra miejska organizowana dla uczniów szkół podstawowych przez SP 2 we Wschowie (61 osób) – 26.04.2017

- LO im. T. Zana we Wschowie (kl. II, 23 osoby + opiekun) – 12.05.2017; bez oprowadzania

Wystawa Archiwum Państwowego w Lesznie: „Południowo-zachodnia Wielkopolska w walce

o niepodległość”

LO im. T. Zana we Wschowie (kl. II, 25 osób + opiekun) – 21.11.2017

LO im. T. Zana we Wschowie (kl. III, 28 osób + opiekun) – 21.11.2017

Gimnazjum Językowe im. T. Zana we Wschowie (kl. II, 20 osób + opiekun) – 21.11.2017

LO im. T. Zana we Wschowie (kl. I, 26 osób + opiekun) – 21.11.2017

Gimnazjum Językowe im. T. Zana we Wschowie (kl. III, 23 osoby + opiekun) – 22.11.2017

LO im. T. Zana we Wschowie (kl. III, 14 osób + opiekun) – 23.11.2017

LO im. T. Zana we Wschowie (kl. I, 16 osób + opiekun) – 1.12.2017

Wystawa „*VERBUM DOMINI MANET IN AETERNUM. Wschowski Syjon – centrum wielkopolskiego protestantyzmu*”

- LO im. T. Zana we Wschowie (kl. II, 20 osób + opiekun) – 13.06.2017

- LO im. T. Zana we Wschowie (kl. II, 14 osób + opiekun) – 13.06.2017

Ekspozycja stała (rezydencja)

- SOSW Wschowa (2 osoby + 2 opiekunów) – 11.01.2017; oprowadzanie: Magdalena Birut

- SOSW Wschowa – Przedszkole „Kraina Tęczy” (6 osób + 3 opiekunów) – 13.06.2017;
oprowadzanie: Magdalena Birut

- SOSW Wschowa (III gim. i klasa zawodowa; 20 osób + 2 opiekunów) – 23.10.2017;
oprowadzanie: Magdalena Birut

Frekwencja łączna: 405 os.

3. Współpraca z Uniwersytetem Trzeciego Wieku ze Wschowy

W ramach współpracy z Uniwersytetem Trzeciego Wieku we Wschowie na rok akademicki 2016/2017 i 2017/2018 ustalono wykłady pod nazwą „Historia i sztuka” dla dwóch grup, raz w tygodniu. Uczęszcza na nie około osiemdziesięciu słuchaczy.

W 2017 roku wykłady odbywały się według załączonego planu:

STYCZEŃ	10.00-10.45 11.00-11.45
12 Frekwencja: 41+18	Na wystawie kolekcji dzieł Eugeniusza Geta Stankiewicza „Czas przez nikogo niezłapany” Magdalena Birut
19 Frekwencja: 46+26	Na wystawie jubileuszowej Kręgu Seniora ZHP „Azymut” Z-ca Komendanta: hm. Mariola Kłaskała-Poniży
26	„Propedeutyka archeologii” Bartosz Tietz

Frekwencja: 41+18	
LUTY	10.00-10.45 11.00-11.45
16 Frekwencja: 38+22	„Co łączy Albrechta Dürera z wschowianami?” Marta Małkus
23 Frekwencja: 34+23	„Piękne, polskie, drewniane” Film Narodowego Instytutu Dziedzictwa
MARZEC	10.00-10.45 11.00-11.45
2 Frekwencja: 35+22	„Dziedzictwo kulturowe – upowszechnianie, ochrona, edukacja” Magdalena Birut
9 Frekwencja: 38+13	Na wystawie „Z gliny stworzone. Wystawa ze zbiorów Muzeum Ceramiki w Bolesławcu” (otwarcie wystawy 8.03.2017) Magdalena Birut
16 Frekwencja: 34+26	„Śmiercicha ze wsi, nowelotko do wsi” Bartosz Tietz
23 Frekwencja: 31+34	„Fortyfikacje Wschowy w średniowieczu i czasach nowożytnych” Jakub Drgas
30 Frekwencja: 39+21	„Cztery wieki emisji wschowskich monet” Ryszard Kozłowski
KWIECIEŃ	WTOREK 10.00-10.45 11.00-11.45
6 Frekwencja: 28+17	„Wołyń. Wołają z grobów, których nie ma” – wykład na wystawie Marcin Podemski (IPN Poznań)
20 Frekwencja: 30	„Świat średniowiecza na ziemiach polskich” Bartosz Tietz
27	

Frekwencja: 17	„Religie chrześcijańskie – różnice i podobieństwa” Magdalena Birut
MAJ	10.00-10.45 11.00-11.45
11 Frekwencja: 30+23	„Szlachetnie urodzeni na wschowskim cmentarzu” Dariusz Czwojdrak
18 Frekwencja: 50 osób	Uroczystości związane z 390. rocznicą śmierci pastora Valeriusa Herbergera. Uroczyste otwarcie wystawy
25 Frekwencja: 28	Warsztaty typografii inspirowane wystawą czasową „Verbum Domini manet in aeternum. Wschowski Syjon – centrum wielkopolskiego protestantyzmu” (projekt „Małe miasto wielkich przeżyć – kreatywne warsztaty i przewodnik po Wschowie” z programu „Patriotyzm Jutra”)
PAŹDZIERNIK	10.00-10.45 11.00-11.45
19 Frekwencja: 34 + 26	Inauguracja wykładów Projekcja filmu „Muzeum utracone 2017”
26 Frekwencja: 40 +30	„Tajemnice średniowiecznej przeszłości Pojezierza Sławskiego – cz. I” Bartosz Tietz
LISTOPAD	10.00-10.45 11.00-11.45
9 Frekwencja: 37 + 28	„Tajemnice średniowiecznej przeszłości Pojezierza Sławskiego – cz. II” Bartosz Tietz
16 Frekwencja: 36 + 30	„Tajemnice średniowiecznej przeszłości Pojezierza Sławskiego – cz. III” Bartosz Tietz
23 Frekwencja: 37 + 19	„Ludność polska w powiecie wschowskim w pocz. XX w.” Bartosz Tietz
30 Frekwencja: 33 + 17	„Dialog wyznań w sztuce w XVII i XVIII w.” Marta Małkus

GRUDZIEŃ	10.00-10.45 11.00-11.45
7 Frekwencja: 33 + 21	„Działalność dobroczynna wschowskich luteranów” Dariusz Czwojdrak
14 Frekwencja: 33 + 26	Projekcja filmu przygotowanego przez Narodowy Instytut Dziedzictwa: „Architektura obronna województwa lubuskiego”

4. Współpraca z ośrodkami na rzecz osób z niepełnosprawnościami

Współpracę w 2017 r. realizowano poprzez projekt „Małe miasto wielkich przeżyć – kreatywne warsztaty i przewodnik po Wschowie”, którego opis znajduje się w osobnym punkcie sprawozdania.

5. Udział w konkursach i wydarzeniach o charakterze edukacyjnym

KONKURS „PATRIOTYZM JUTRA” (MUZEUM HISTORII POLSKI): „Małe miasto wielkich przeżyć” – kreatywne warsztaty i przewodnik po Wschowie – Muzeum Ziemi Wschowskiej uzyskało dofinansowanie w kwocie 25 000 złotych – szczegóły realizacji znajdują się w osobnym punkcie sprawozdania.

- KONKURS NA WYDARZENIE MUZEALNE ROKU „SYBILLA” (NIMOZ): „GET i 3 Słonie – warsztaty graficzne dla uczniów i forum dla nauczycieli w Muzeum Ziemi Wschowskiej”

6. Wizyty grup turystycznych

- Centrum Integracji Społecznej (16 osób) – 1.03.2017; oprowadzanie po muzeum: rezydencja; Marta Małkus
- Grupa Seniorów z Görlitz (17 osób) – 25.04.2017; oprowadzanie po mieście: rynek, ratusz, fara, klasztor; lapidarium, muzeum (kamieniczki); Marta Małkus
- Polsko-niemiecka grupa w związku z VIII Międzynarodowym Turniejem Szachowym Wschowa 2017 (15 osób) – 09.06.2017; oprowadzanie muzeum (rezydencja i kamieniczki); Magdalena Birut i Julia Juskowiak (tłumacz)
- Nadleśnictwo Włoszakowice (40 osób) – 10.06.2017; oprowadzanie po mieście: rynek, ratusz, fara, klasztor; lapidarium, muzeum (rezydencja i kamieniczki); Marta Małkus
- Grupa harcerzy z bazy obozowej w Wygnańcach (11 osób) – 21.07.2017; muzeum (kamieniczki i rezydencja); bez oprowadzania
- Zespół Turecki ze Stambułu w ramach Międzynarodowego Festiwalu Folkloru OBLICZA TRADYCJI w Zielonej Górze (49 osób) – 28.07.2017; muzeum (rezydencja); Magdalena

Birut

- Grupa z Poznania (18 osób) – 27.08.2017; oprowadzanie po mieście: rynek, ratusz, fara, klasztor; lapidarium, muzeum (rezydencja i kamieniczki); Marta Małkus
  - Nadleśnictwo Włoszakowice (32 osoby) – 12.09.2017; oprowadzanie po mieście: rynek, ratusz, fara, klasztor; lapidarium, muzeum (rezydencja i kamieniczki); Marta Małkus, Dariusz Czwojdrak
  - Grupa z Bielska-Białej (parafia ewangelicka) (14 osób) – 16.09.2017 oprowadzanie po mieście: rynek, ratusz, fara, klasztor; lapidarium, muzeum (rezydencja i kamieniczki); Marta Małkus, Dariusz Czwojdrak
  - PTTK z Brzegu (35 osób) – 23.09.2017; oprowadzanie po mieście: rynek, ratusz, fara, klasztor; lapidarium, muzeum (rezydencja); Magdalena Birut
  - Centrum Integracji Społecznej (12 osób) – 27.09.2017; muzeum (kamieniczki); Marta Małkus
  - Bibliotekarze i nauczyciele z Góry (14 osób) – 4.10.2017; oprowadzanie po mieście: rynek, ratusz, fara, klasztor; lapidarium, muzeum (kamieniczki); Magdalena Birut
  - UTW Gostyń (45 osób) – 14.10.2017; oprowadzanie po mieście: rynek, ratusz, fara, klasztor; lapidarium, muzeum (rezydencja i kamieniczki); Marta Małkus
  - UTW Świebodzin (48 osób) – 25.10.2017; oprowadzanie po mieście: rynek, ratusz, fara, klasztor; lapidarium, muzeum (rezydencja i kamieniczki); Dariusz Czwojdrak
  - Grupa z Urzędu Marszałkowskiego w Zielonej Górze i Starostwa Powiatowego we Wschowie (40 osób) – 11.12.2017; muzeum (rezydencja); Marta Małkus
- Frekwencja łączna: 406 os.

7. Organizacja wydarzeń w ramach projektów ogólnopolskich i lokalnych

PROJEKTY OGÓLNOPOLSKIE

NOC MUZEÓW (20.05.2017)

PROGRAM:

REZYDENCJA JEZUICKA (pl. Farny 3)

16:00-18:00 i 18:00-20:00 – Edukacyjne Poddasze

Małe miasto wielkich przeżyć w teatrze ilustracji Kamishibai – Bajeczki ze skrzyneczki
Kaliny Patek – warsztaty nie tylko dla dzieci

20:00 Orowadzanie po wystawach

KAMIENICZKI (pl. Zamkowy 2)

18:00 „*Album amicorum* – pamiętniki wschowskich studentów”

Marta Małkus: wykład i oprowadzanie kuratorskie po wystawie „*Verbum Domini manet in aeternum. Wschowski Syjon – centrum wielkopolskiego protestantyzmu*”

22:00 Projekcja filmu „*Muzeum Utracone*”

22:30 Drugie oprowadzanie kuratorskie po wystawie „*Verbum Domini manet in aeternum. Wschowski Syjon – centrum wielkopolskiego protestantyzmu*”

LAPIDARIUM RZEŻBY NAGROBNEJ (ul. Spokojna)

20:30 Kamienne pamiątki po duchownych wschowskiego Syjonu – spacer z Martą Małkus
Dodatkowo: możliwość zwiedzania wystaw muzealnych z Kartą Wizyty Małego Gościa – do pobrania w recepcjach.

Frekwencja: rezydencja: 70 os.; kamieniczki: 63 os.; lapidarium: 45 os.

Frekwencja łączna: 178 os.

EUROPEJSKIE DNI DZIEDZICTWA

Krajobraz dziedzictwa – dziedzictwo krajobrazu

PROGRAM:

6.09.2017

Otwarcie wystawy „Krajobraz cmentarzy wyznaniowych w Polsce”. Otwarcie ekspozycji towarzyszyła prelekcja i panel dyskusyjny wokół tematu opieki nad cmentarzami wyznaniowymi w powiecie wschowskim i leszczyńskim. Ekspozycja dostępna była do 28.09.2017.

22.09.2017

- Prezentacja filmu o fortyfikacjach w Polsce pt. „Architektura obronna w województwie lubuskim” (NID Zielona Góra), połączona z wykładem Krzysztofa Sowińskiego (NID Zielona Góra)
- Prezentacja filmu „Architektura obronna w województwie lubuskim” oraz spacer z opowieścią archeologa, Jakuba Drgasa, o fortyfikacjach Wschowy.

24.09.2017

- W cyklu „Niedzielne Zabawy w Muzeum” warsztaty rodzinne poświęcone tematowi „Krajobraz dziedzictwa - dziedzictwo krajobrazu” (Muzeum Ziemi Wschowskiej, pl. Farny 3)
- „Tajny kod miasta - architektoniczny krajobraz Wschowy” - spacer z historykiem sztuki, Martą Małkus

Frekwencja łączna: 98 os.

Muzeum Ziemi Wschowskiej otrzymało specjalne wyróżnienie dla organizatorów wydarzeń w ramach jubileuszowej 25. edycji Europejskich Dni Dziedzictwa w uznaniu za wspieranie działań na rzecz ochrony i promocji dziedzictwa kulturowego. Jest to kolejne wyróżnienie dla wschowskiej odsłony EDD, ponieważ działania muzeum zostały dostrzeżone również w roku 2016.

Temat przewodni tegorocznych EDD – „Krajobraz dziedzictwa – dziedzictwo krajobrazu” – to nawiązanie do kampanii społecznej „Krajobraz mojego miasta” prowadzonej przez Narodowy Instytut Dziedzictwa.

PROJEKTY LOKALNE

PROMOCJE KSIĄŻEK

- promocja książki „Kobieta na ziemi wschowskiej i pograniczu wielkopolsko-śląskim” – współorganizacja ze Stowarzyszeniem Czas A.R.T. i Muzeum Okręgowym w Lesznie –

04.03.2017

- promocja książki „Siostra M. Iwona Król. Cicha bohaterka Wschowy”, podczas corocznej konferencji Katolickiego Stowarzyszenia „Civitas Christiana” Oddziału we Wschowie – 15.09.2017

Frekwencja łączna: 100 os.

KONCERTY/ SPEKTAKLE/ FILMY

- Pofestiwalowe pokazy filmowe „ŻYDOWSKIE MOTYWY” (projekt we współpracy ze Stowarzyszeniem Czas A.R.T.)

„Sieroty rewolucji” – 25.01.2017

„Sprawa Kozalczyka” – 15.02.2017

„Siedem dni w St. Petersburgu” – 22.02.2017

„Beute i Olek” – 15.03.2017

„Humus” – 8.11.2017

„Wytrwałość” – 15.11.2017

„Przy Planty 7/9” – 22.11.2017

„W cieniu drzew” – 29.11.2017

„Na ringu życia” – 6.12.2017

„Echa ze strychu”, „Ida i Irena” – 13.12.2017

„Nad brzegiem Jordanu” – 20.12.2017

Frekwencja 75 osób

- Pofestiwalowy Pokaz Form Dokumentalnych „Nurt” (projekt we współpracy ze Stowarzyszeniem Czas A.R.T.) – 28.07.2017; frekwencja: 10 os.

JARMARKI MIEJSKIE ORGANIZOWANE PRZEZ CKiR WSCHOWA

Muzeum Ziemi Wschowskiej w 2017 r. uczestniczyło w jarmarkach, wystawiając stoisko, na którym sprzedawane były muzealne wydawnictwa, pamiątki z muzealnych sklepików oraz promowana była działalność instytucji:

- Jarmark Wielkanocny – 8.04.2017

- Mieszczański Jarmark Produktów Tradycyjnych – 27.05.2017

- Jarmark Bożonarodzeniowy – 3.12.2017

8. Wolontariat

W 2017 r. Muzeum Ziemi Wschowskiej podpisało siedem porozumień o wolontariacie. Wolontariusze to młodzież w wieku gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym, współpraca oparta jest na dotychczasowych zasadach.

9. Wykłady, spotkania, konferencje

SPOTKANIE SIECIUJĄCE DO PROJEKTU „KULTURA TĘDY” – 7.02.2017

W Muzeum Ziemi Wschowskiej spotkali się przedstawiciele oświaty i kultury z powiatu wschowskiego zainteresowani edukacją kulturową i programem Kultura Tędy, którego lubuskim koordynatorem jest Regionalne Centrum Animacji Kultury w Zielonej Górze. Spotkania sieciujące pełnią rolę informacyjną oraz integracyjną i mają na celu prezentację programu Bardzo Młoda Kultura oraz zasady działania projektu Kultura Tędy. Spotkania skierowane są do animatorów, instruktorów oraz nauczycieli, działaczy trzeciego sektora i wolnych strzelców, którzy zajmują się animacją i edukacją kulturową. Do uczestnictwa w drugiej edycji projektu przekonywała jego koordynatorka Kalina Patek. Przy okazji Maria Magdalena Milczarek zachęcała uczestników do wspólnego działania na portalu lubuskiekultura.pl - największego portalu skupiającego informacje o kulturze w województwie lubuskim. W pierwszej edycji programu beneficjentem było Muzeum Ziemi Wschowskiej reprezentowane przez Magdalenę Birut – specjalistę ds. edukacji. Jej projekt „Get i 3 Słonie – warsztaty graficzne dla uczniów i nauczycieli w Muzeum Ziemi Wschowskiej” zdobył grant w konkursie Lubuski P.A.K.I.E.T., w wyniku czego muzeum odwiedzili uczniowie i nauczyciele z całej gminy Wschowa.

Frekwencja: 16 os.

SPOTKANIA NA WYSTAWIE „SKAUTEM NA ZAWSZE” ZORGANIZOWANEJ PRZEZ KRAĞ SENIORA ZHP „AZYMUT” WE WSCHOWIE

Uroczyste otwarcie wystawy – 14.01.2017

Biwak harcerski – 11.01.2017

Spotkanie harcerskie z okazji Dnia Myśli Harcerskiej – 22.02.2017

Frekwencja: 177 osób.

LATO Z MUZEUM – SPACERY, WYKŁADY

Propozycja ta była realizacją programu edukacyjnego do wystawy czasowej „Verbum Domini manet in aeternum. Wschowski Syjon - centrum wielkopolskiego protestantyzmu” (oprócz wykładu „Tajemnice średniowiecznej przeszłości Pojezierza Sławskiego”):

- wykład: „Kościół Żłóbka Chrystusa (Kripplein Christi) jako miejsce pamięci i tożsamości wschowskich luteranów” – Marta Małkus, Muzeum Ziemi Wschowskiej (12.07.2017)

- „Działalność dobroczynna wschowskich luteranów” - wykład i spacer po Wschowie (Dariusz Czwojdrak, Muzeum Ziemi Wschowskiej; 26.07.2017)

- „Wschowska Boża Rola jako najstarszy polski cmentarz nowożytny” - wykład i spacer w Lapidarium Rzeźby Nagrobnej we Wschowie (Marta Małkus, Muzeum Ziemi Wschowskiej; 9.08.2017)

- „Tajemnice średniowiecznej przeszłości Pojezierza Sławskiego (Sława-Wieleń-Brenno-Lgiń-Przemęt-Boszkowo)” – wykład (Bartosz Tietz, Muzeum Ziemi Wschowskiej; 16.08.2017)

Frekwencja łączna: 76 os.

XIV KRÓLEWSKI FESTIWAL MUZYKI WE WSCHOWIE (CKiR WE WSCHOWIE) – 8.09.2017

Koncert inauguracyjny dedykowany Valeriusowi Herbergerowi w 390. rocznicę śmierci organizowany był we współpracy z Muzeum Ziemi Wschowskiej, ze słowem prowadzącym Marty Małkus – dyrektor MZW.

KONFERENCJA POPULARNO-NAUKOWA „Południowo-wschodnie województwa II Rzeczypospolitej w latach II wojny światowej. Doświadczenie i pamięć” – 29.09.2017 r.

Muzeum Ziemi Wschowskiej, wraz z rzeszowskim oddziałem Instytutu Pamięci Narodowej oraz Archiwum Państwowym w Lesznie zorganizowało konferencję popularnonaukową pt. „Południowo-wschodnie województwa II Rzeczypospolitej w latach II wojny światowej. Doświadczenie i pamięć”. Pracownicy IPN, a także goście z Zielonej Góry, Głogowa oraz wschowianie referowali problematykę dotyczącą ogólnych kwestii Kresów Wschodnich, a także dotyczącą sowieckiej oraz niemieckiej okupacji tej części dawnej Polski. Osobne bloki tematyczne konferencji dotyczyły zbrodni dokonanych przez oddziały ukraińskich nacjonalistów na polskiej ludności cywilnej na terenach Wołynia i tzw. Małopolski Wschodniej oraz ekspatriacji Polaków z tych regionów na zachód. Był to, m.in., wykład pani Barbary Ratajewskiej, traktujący o zasiedlaniu powiatu wschowskiego przez ludność z południowo-wschodnich województw II RP. Osobno została omówiona problematyka dotycząca upamiętnienia losu Kresowian. Zwieńczeniem obrad było otwarcie wystawy planszowej przygotowanej przez IPN Rzeszów pt. „Zesłańcy-Sybiracy-Deportowani”, dotyczącej historii Polaków zesłanych w latach 1768-1956 w głąb Rosji i Związku Sowieckiego. Otwarcie wystawy zostało uświetnione występem wschowskiego chóru „Lutnia”.

Frekwencja łączna: 89 os.

KONFERENCJA NAUKOWA „REFORMACJA NA ZIEMI WSCHOWSKIEJ I POGRANICZU WIELKOPOLSKO-ŚLĄSKIM; WSCHOWA-LESZNO 12-13.10.2017

Współorganizacja ze Stowarzyszeniem Czas. A.R.T. we Wschowie i Muzeum Okręgowym w Lesznie.

WYKŁADY NA WYSTAWIE „VERBUM DOMINI MANET IN AETERNUM. WSCHOWSKI SYJON – CENTRUM WIELKOPOLSKIEGO PROTESTANTYZMU.

Wykłady zaproszonych gości

- „Rola wschowskiej szkoły łacińskiej, programy nauczania, uczniowie. Kontakty wschowian z różnymi ośrodkami edukacyjnymi” (prof. Bogumiła Burda, Uniwersytet Zielonogórski; 5.11.2017)
- „Fenomen drukarstwa w Szlichtyngowej XVII i XVIII w.” (dr Kamila Szymańska, Muzeum Okręgowe w Lesznie; 19.11.2017)
- „*Cor ad cor lequitur*: Valerius Herberger – kaznodzieja serdeczny” (ks. dr Adam Kalbarczyk, Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu; 26.11.2017)
- „Aaron wschowskiego Syjonu – Johann Lehmann (1604-1701)” – Mariusz Pawelec (Opole); 3.12.2017

- „Architektoniczne dzieło Reformacji na ziemiach polskich” (prof. Jan Harasimowicz, Uniwersytet Wrocławski; 10.12.2017)
  - Wykład na finisażu wystawy: „Wokół portretu trumiennego” (Ryszard Patorski, Międzyrzecz; 28.12.2017)
- Frekwencja łączna: 105 os.

VIII. Promocja

1. Współpraca z mediami

Muzeum aktywnie współpracuje z lokalnymi, regionalnymi i ogólnopolskimi środkami masowego przekazu – mailing, wywiady. W 2017 r. współpracowano z:

- www.zw.pl – „Notatnik Muzealny” w bezpłatnym dwutygodniku powiatu wschowskiego
- www.wschowa.pl - bezpłatny miesięcznik społeczno-kulturalny
- www.slawa.pl
- www.elka.pl
- www.panoramaleszczynska.pl
- www.gazetalubuska.pl
- www.gosc.pl
- www.gazetaabc.pl
- www.radioplus.pl
- www.zachod.pl
- www.radioemaus.pl
- www.tv.master.pl
- www.tvp.pl
- www.pap.pl
- www.wschowa.info.pl
- www.kulturadostepna.pl
- www.kulturaonline
- www.lubuskiekultura
- www.polskieradio.pl/9,Trojka
- www.tvpkultura.tvp.pl
- www.miedziowe.pl
- www.leszno24.pl

Muzeum prowadzi monitoring mediów w celu archiwizacji informacji.

Przykłady informacji o MZW:

www.luter2017.pl

<http://luter2017.pl/wernisaz-wystawy-verbum-domini-manet-in-aeternum-u-malego-lutra-ze-wschowy/>

<https://www.facebook.com/Luter2017pl/videos/1414149705294611/>

<http://dzieje.pl/wystawy/wewschowiewystawaocentrumwielkopolskiegoprotestantyzmu>

<http://tvpkultura.tvp.pl/30246756/verbumdominimanetinaeternumwschowskisyjoncentrumwielkopolskiegoprotestantyzmuwystawaczasowawm...>

TVP Gorzów - <https://gorzow.tvp.pl/23825235/zabytkowy-zbor-remontowany-za-niemieckie-pieniadze>

Radio Zachód - <http://www.zachod.pl/radio-zachod/portal-luter-2017-o-wschowie/>

Radio Zachód - <http://www.zachod.pl/radio-zachod/ferie-we-wschowskim-muzeum/>

Onet.pl - <http://wiadomosci.onet.pl/lubuskie.onet.pl/we-wschowskim-muzeum-wystawa-liberatura-architektura-slowa/q8dq3q>

Onet.pl - <http://lubuskie.onet.pl/lubuskie-muzeum-we-wschowie-kupi-prace-zasluzonego-dla-miasta-artysty/p808xr>
Gazeta Wyborcza - <http://wyborcza.pl/1,91446,19839825,lubuskie-muzeum-we-wschowie-kupi-prace-zasluzonego-dla-miasta.html>
Onet.pl - <http://wiadomosci.onet.pl/lubuskie/lubuskie-polsko-niemieckie-forum-konserwatorskie-poswiecone-zabytkowym-cmentarzom/dg36hd>
Gazeta Wyborcza - <http://wyborcza.pl/1,91446,19961958,lubuskie-polsko-niemiecki-forum-konserwatorskie-poswiecone.html>
Radio Zachód - <http://www.zachod.pl/radio-zachod/forum-konserwatorskie-we-wschowie>
Lubuski Wojewódzki Konserwator Zabytków - www.lwkz.pl/item/show/id/1328
Onet.pl - <http://lubuskie.onet.pl/zaduszki-na-staromiejskim-cmentarzu-ewangelickim-we-wschowie/sthcj5>
TVP Kultura - <https://tvpkultura.tvp.pl/27786777/search-url>

2. Media internetowe

Bieżąca działalność Muzeum Ziemi Wschowskiej jest dokumentowana na stronie internetowej muzeum oraz w serwisie społecznościowym Facebook.

Liczba polubień profilu muzeum na dzień 31.12.2017 r. – 2132

Liczba polubień profilu Lapidarium Rzeźby Nagrobnej na dzień 31.12.2017 r. – 632

IX. Działalność w zakresie wydawniczym

1. Publikacje

„SIOSTRA M. IWONA KRÓL. CICHA BOHATERKA WSCHOWY”

Książka „Siostra M. Iwona Król. Cicha bohaterka Wschowy” pod redakcją Jolanty Pawłowskiej i Zdzisława Rygusika wydana została przez Muzeum Ziemi Wschowskiej we współpracy z Katolickim Stowarzyszeniem „Civitas Christiana” Oddziałem we Wschowie. Zawiera pamiętnik s. M. Iwony Król pt. „Garść wspomnień z czasów II wojny światowej” oraz wspomnienia ludzi, którzy poznali siostrę, przyjaźnili się z nią lub otrzymali pomoc od tej niezwykłej bohaterki Wschowy.

Oprawa: miękka; liczba stron: 62; ISBN 978-83-943600-0-9

„MAŁE MIASTO WIELKICH PRZEŻYĆ. PRZEWODNIK PO WSCHOWIE DLA DZIECI I NIE TYLKO...”

W ramach projektu „*Małe miasto wielkich przeżyć* – kreatywne warsztaty i przewodnik po Wschowie” dofinansowanego ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w programie „Patriotyzm Jutra”, który realizowany był od maja do października 2017 r., Muzeum Ziemi Wschowskiej przygotowało książeczkę, która w atrakcyjnej formie prezentuje historię i zabytki ziemi wschowskiej. Przewodnikiem po Wschowie jest w nim Lew, a część zawartych w nim fotografii wykonana została przez uczestników warsztatów fotograficznych, które odbyły się w ramach projektu.

Powstała również wersja przewodnika w formie audio-video (zwiedzajwschowe.pl) dla dzieci i dorosłych, ale także dla osób niepełnosprawnych czy też dla tych najmłodszych, którzy nie potrafią jeszcze czytać. Umożliwia ona np. odsłuchanie opowieści lub powiększenie czcionki w tekście. Projekt został zrealizowany dzięki wsparciu finansowemu Banku Spółdzielczego we Wschowie, Starostwa Powiatowego we Wschowie i Gabinetu Kosmetycznego EVA. Przewodnik w nakładzie 5 000 egzemplarzy przeznaczony jest do bezpłatnej dystrybucji.

Drukowana i elektroniczna forma publikacji połączone są ze sobą systemem kodów QR, które odczytane za pomocą specjalnej aplikacji odsyłają do strony internetowej zwiedzajwschowe.pl, na której odsłuchać można zawarte w przewodniku teksty, zobaczyć galerię zdjęć całego powiatu wschowskiego („Nasza wschowska galeria”), udostępnionych przez mieszkańców Wschowy i okolic czy też obejrzeć filmy promujące muzeum i zabytki Wschowy.

Wydanie przewodnika poprzedzone było warsztatami skierowanymi do różnych grup wiekowych i społecznych. W ramach oferty lekcji muzealnych powstała również specjalna lekcja pt. „*Małe miasto wielkich przeżyć*” – *odkrywaj Wschowę z Muzeum Ziemi Wschowskiej*, podczas której każdy uczestnik dostaje przewodnik.

Na stronie zwiedzajwschowe.pl pobrać można przewodnik bezpłatnie w formie elektronicznej (pdf), dostępny na licencji Creative Commons.

Oprawa: miękka, liczba stron: 37; ISBN 978-83-943600-1-6

KATALOG WYSTAWY CZASOWEJ „VERBUM DOMINI MANET IN AETERNUM. WSCHOWSKI SYJON – CENTRUM WIELKOPOLSKIEGO PROTESTANTYZMU”

Muzeum Ziemi Wschowskiej wydało w 2017 r. katalog towarzyszący wystawie czasowej „Verbum Domini manet in aeternum. Wschowski Syjon – centrum wielkopolskiego protestantyzmu” zorganizowanej w ramach obchodów jubileuszu 500-lecia reformacji.

Katalog zawiera osiem esejów związanych z tematyką wystawy oraz część katalogową prezentującą wizerunki wybranych eksponatów (łącznie 317 obiektów) – w tym po raz pierwszy w formie drukowanej wyposażenie kościołów ewangelickich regionu, w tym Żłóbka Chrystusa (Kripplein Christi), prezentowane na co dzień na wystawie stałej „Soli Deo Gloria – protestanckie dziedzictwo kulturowe ziemi wschowskiej”; oraz noty katalogowe wszystkich eksponatów – łącznie 337, przygotowane zarówno przez pracowników Muzeum Ziemi Wschowskiej, jak i instytucji użyczających obiekty. Streszczenia esejów zostały przetłumaczone na język niemiecki.

Projekt wystawienniczy i katalog wystawy zrealizowano we współpracy z Referatem Kultury byłych Ziem Prus Zachodnich, Ziemi Poznańskiej oraz Wołynia i Galicji finansowanego z ramienia Pełnomocnika Rządu Federalnego do spraw Kultury i Mediów oraz w partnerstwie z Muzeum Okręgowym w Lesznie, Archiwum Państwowym w Poznaniu, Archiwum Państwowym w Zielonej Górze i Biblioteką Kórnicką PAN oraz przy wsparciu finansowym Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej oraz Pełnomocnika Rządu Federalnego ds. Kultury i Mediów z Etatu Referatu Kultury byłych Ziem Prus Zachodnich, Ziemi Poznańskiej oraz Wołynia i Galicji w ramach projektu MKiDN „Wspieranie działań muzealnych 2017”.

Nakład: 500 szt.; oprawa: miękka, liczba stron: 308; ISBN 978-83-943600-2-3

2. Foldery promocyjne

Muzeum wydało folder związany z działalnością wystawienniczą i edukacyjną.

1. „Verbum Domini manet in aeternum. Wschowski Syjon – centrum wielkopolskiego protestantyzmu” – folder z wystawy – nakład 1000 szt.

3. Plakaty do wystaw i imprez organizowanych przez MZW

W 2017 r. pracownicy muzeum przygotowali 26 projektów plakatów do różnych wystaw i imprez kulturalnych, które miały miejsce w Muzeum Ziemi Wschowskiej. Nakład plakatów, wynosił po 50 sztuk (łącznie 1300 sztuk). Zaprojektowano także ulotkę promującą muzeum i jego zbiory (nakład 5 000 sztuk.).

X. Szkolenia pracowników

Marta Malkus – dyrektor:

1. seminarium „Bezpieczeństwo w instytucjach kultury”, 23.03.2017, organizatorzy: Muzeum Śląskie w Katowicach i Komenda Wojewódzka Policji w Katowicach.
2. seminarium „Optymalizacja systemu bezpieczeństwa i ochrony zbiorów w muzeach”, 23.11.2017, organizatorzy: Muzeum Śląskie w Katowicach i Komenda Wojewódzka Policji w Katowicach.

Marzena Zając - główny księgowy:

1. „E-składka nowy wymiar rozliczeń”, bezpłatne. Nowa Sól, 05.12.2017r. Organizator: ZUS Zielona Góra Inspektorat w Nowej Soli.
2. „Prawo pracy i umowy cywilnoprawne 2016/2017 – kompleksowe omówienie ostatnich oraz planowanych zmian w przepisach oraz najnowsze orzecznictwo”, bezpłatne. Wschowa, 15.12.2017r. Organizator: Polska Fundacja Przedsiębiorczości.

Magdalena Birut – specjalista ds. edukacji

- 1.16.11.2017: Lubuska Giełda Dobrych Praktyk w ramach VII Lubuskiego Forum Kultury – warsztaty „Zmienianie środowiska siłami środowiska – siła społeczności lokalnej”;
- 2.28.11.2017: udział w szkoleniu z zakresu prawa autorskiego i ochrony własności intelektualnej (Fundacja Legalna Kultura);
- 3.23-24.11.2017: udział w szkoleniu NIMOZ: „Wystawa jako przestrzeń widza”
- 4.19.12.2017: udział w seminarium Forum Edukatorów Muzealnych pn.: „Poza rok 2020”

Dariusz Czwojdrak – kustosz, główny inwentaryzator

1. seminarium „Optymalizacja systemu bezpieczeństwa i ochrony zbiorów w muzeach”, 23.11.2017, organizatorzy: Muzeum Śląskie w Katowicach i Komenda Wojewódzka Policji w Katowicach.

XI. Współpraca z innymi placówkami

Muzeum Ziemi Wschowskiej w 2017 r. współpracowało z następującymi instytucjami:

Instytucje zagraniczne:

Referat Kultury byłych Ziem Prus Zachodnich, Ziemi Poznańskiej oraz Wołynia i Galicji
Polsko-Niemiecka Fundacja Ochrony Zabytków Kultury
Franckesche Stiftungen w Halle/Saale
Uniwersytet Martina Lutra w Halle i Wittenberdze
Deutsches Kulturforum östliches Europa w Berlinie
Instytut Herdera w Marburgu
Christian-Weise-Bibliothek Zittau, Wissenschaftlicher und Heimatgeschichtlicher Altbestand
Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej

Instytucje i uczelnie w Polsce:

Archiwum Państwowe w Lesznie
Archiwum Państwowe w Poznaniu
Archiwum Państwowe w Zielonej Górze
Biblioteka Narodowa w Warszawie
Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu
Biblioteka Raczyńskich w Poznaniu
Gmina Przemęt i Rada Sołecka Wielenia Zaobrzańskiego
Instytut Archeologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
Instytut Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego
Instytut Archeologii i Etnologii Państwowej Akademii Nauk w Poznaniu
Instytut Historii Sztuki Uniwersytetu Wrocławskiego
Instytut Historii UAM w Poznaniu
Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Poznaniu
Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Rzeszowie
Kościół Ewangelicko-Augsburski w Rzeczpospolitej Polskiej
Lubuska Grupa Eksploracyjna „Nadodrze”
Lubuski Wojewódzki Konserwator Zabytków
Miejska Biblioteka Publiczna w Lesznie
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Muzeum Ceramiki w Bolesławcu
Muzeum Miedzi w Legnicy
Muzeum Okręgowe w Lesznie
Muzeum Okręgowe w Toruniu
Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Głogowie
Muzeum Uniwersytetu Wrocławskiego
Muzeum Narodowe w Warszawie
Muzeum Narodowe w Poznaniu
Muzeum w Prasce
Muzeum Regionalne w Kościanie
Muzeum Regionalne w Świebodzinie
Muzeum Ziemi Rawickiej w Rawiczu
Muzeum Młynarstwa w Osiecznej
Muzeum Archeologiczne Środkowego Nadodrza Świdnica k. Zielonej Góry
Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze

Muzeum Ziemi Lubuskiej w Gorzowie Wlkp.
Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej w Międzyrzeczu
Muzeum Miejskie w Nowej Soli
Muzeum Narodowe we Wrocławiu
Muzeum Archeologiczne w Poznaniu
Muzeum Archeologiczne we Wrocławiu
Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów
Narodowy Instytut Dziedzictwa
PAN Biblioteka Gdańska
PAN Biblioteka Kórnicka
Parafia Ewangelicko-Augsburska w Cieszynie
Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika we Wschowie
Regionalne Centrum Animacji Kultury
Stowarzyszenie Naukowe Archeologów Polskich Oddział Lubuski
Uniwersytet Zielonogórski
Urząd Miejski w Sławie
Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Poznaniu
Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków, delegatura w Lesznie
Bank Spółdzielczy we Wschowie
PZU S.A. – Biuro Komunikacji Korporacyjnej

Organizacje pozarządowe i grupy nieformalne:

Rota św. Judy Tadeusza
Katolickie Stowarzyszenie „Civitas Christiana” we Wschowie
Stowarzyszenie Czas A.R.T., Wschowa
Stowarzyszenie Twórcze Horyzonty, Wschowa
Komitet Polaków Przybyłych z Kresów Wschodnich
Stowarzyszenie Huta Pieniacka
Leszczyńskie Towarzystwo Kulturalne
Wieluńskie Towarzystwo Naukowe
Związek Harcerstwa Polskiego
Polskie Towarzystwo Numizmatyczne Oddział w Zielonej Górze
Leszczyńskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk

Samorządowe, wschowskie instytucje kultury:

Biblioteka Publiczna we Wschowie
Centrum Kultury i Rekreacji we Wschowie
Ośrodek Pomocy Społecznej we Wschowie – konsultacje w ramach przygotowania „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wschowa”

Szkoły i przedszkola na terenie powiatu wschowskiego i leszczyńskiego

XII. Współpraca z lokalnymi podmiotami, pomoc w organizacji wydarzeń muzealnych

W 2017 r. muzeum zrealizowało wydarzenia kulturalne przy wsparciu finansowym i rzeczowym lokalnych podmiotów: Banku Spółdzielczego we Wschowie; Stowarzyszenia Huta Pieniacka; Cukierni Jolanta Kasperska; Piekarni Sandra i Wacław Gierczak; firmy Protekst; Cegielni Nietążkowo; firmy Grzegorz Sikorski Wyrób Tektur i Opakowań; restauracji „Tymff”; firmy „Jedność sp. z o. o.”. Hodowla Zwierząt Zarodowych Osowa Sień Sp. z o.o. z siedzibą w Przyczynie Górnej zaangażowała się po raz kolejny w nieodpłatną pomoc - wywiezienie liści i gałęzi z terenu Staromiejskiego Cmentarza Ewangelickiego we Wschowie.

XIII. Pozyskanie środków zewnętrznych

W 2017 roku Muzeum Ziemi Wschowskiej pozyskało fundusze zewnętrzne w wysokości 330.940 zł:

nazwa projektu	kwota	instytucja/firma
"Verbum Domni manet in aeternum. Wschowski Syjon - centrum wielkopolskiego protestantyzmu" - wystawa czasowa w MZW	149 000,00 zł	dotacja Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
"Verbum Domni manet in aeternum. Wschowski Syjon - centrum wielkopolskiego protestantyzmu" - wystawa czasowa w MZW	17 040,00 zł	dotacja na wkład własny - Referat Kultury byłych Ziem Prus Zachodnich, Ziemi Poznańskiej oraz Wołynia i Galicji
"Verbum Domni manet in aeternum. Wschowski Syjon - centrum wielkopolskiego protestantyzmu" - wystawa czasowa w MZW	30 000,00 zł	dotacja na wkład własny - Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej
"Eugeniusz Get Stankiewicz - rozbudowa kolekcji artysty w zasobach Muzeum Ziemi Wschowskiej - etap 2"	95 000,00 zł	dotacja Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
"Eugeniusz Get Stankiewicz - rozbudowa kolekcji artysty w zasobach Muzeum Ziemi Wschowskiej - etap 2"	7 000,00 zł	dotacja na wkład własny Bank Spółdzielczy we Wschowie
"Eugeniusz Get Stankiewicz - rozbudowa kolekcji artysty w zasobach Muzeum Ziemi Wschowskiej - etap 2"	2 000,00 zł	dotacja na wkład własny Powiat Wschowski
"Eugeniusz Get Stankiewicz - rozbudowa kolekcji artysty w zasobach Muzeum Ziemi Wschowskiej - etap 2"	3 000,00 zł	dotacja na wkład własny AKME Zdzisław Wiśniewski

"Małe miasto wielkich przeżyć - kreatywne warsztaty i przewodnik po Wschowie"	25 000,00 zł	dotacja Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
"Małe miasto wielkich przeżyć - kreatywne warsztaty i przewodnik po Wschowie"	1 600,00 zł	dotacja na wkład własny Bank Spółdzielczy we Wschowie
"Małe miasto wielkich przeżyć - kreatywne warsztaty i przewodnik po Wschowie"	1 000,00 zł	dotacja na wkład własny Powiat Wschowski
"Małe miasto wielkich przeżyć - kreatywne warsztaty i przewodnik po Wschowie"	300,00 zł	darowizna na wkład własny Gabinet Kosmetyczny "Ewa" Ewa Skorupińska Wschowa

XIV. Działalność w zakresie administracyjno-gospodarczym

1. Regulacje i procedury wewnętrzne wprowadzone w 2017r.:
  - a) Regulamin udostępniania i cennik opłat za ponowne wykorzystanie informacji sektora publicznego nakładanych przez Muzeum Ziemi Wschowskiej.
  - b) Bonus przy sprzedaży / bezpłatne torby przy zakupach powyżej 40zł.
  - c) Instrukcja przemieszczania oraz pakowania dzieł na terenie Muzeum Ziemi Wschowskiej.
  - d) Nowy cennik biletów i opłat za inne usługi wykonywane przez Muzeum Ziemi Wschowskiej.
  - e) Zaktualizowano Regulamin Wynagradzania pracowników Muzeum Ziemi Wschowskiej poprzez dostosowanie zapisów dotyczących wypłacania dodatku za wysługę lat do rozporządzenia MKiDN w sprawie wynagradzania pracowników instytucji kultury.
2. Zaadaptowano pomieszczenie magazynowe przy pl. Zamkowym 2 na salę ekspozycyjną przy współpracy firm: PRO-BUD i KA-DENT.
3. Zrealizowano część prac przy drzewostanie na terenie Działu Lapidarium tj. wycinkę drzewa i montaż wiązań na kwotę 1.750,00 zł.

XV. Przychody Muzeum Ziemi Wschowskiej w 2017 r.

Przychody ogółem: 1.049.570,34 zł, w tym:

1. Dotacje: 927.240,00 zł:

- a) dotacja podmiotowa od organizatora: 592.200,00 zł;
- b) dotacje celowe od organizatora:
  - na remont przekazanego przez UMiG zabytkowego magła – 4.000,00 zł;
  - na roboty zabezpieczające i remontowe Zboru Ewangelickiego i Lapidarium – 10.000,00 zł;

- na dofinansowanie zadania związanego z zakupem kolekcji dzieł sztuki współczesnej autorstwa E.G.Stankiewicza – 5.000,00 zł jako przesunięte z dotacji podmiotowej MZW na zakup muzealiów;
  - c) dotacje celowe w ramach projektu pn.: „Verbum domini manet in aeternum. Wschowski Syjon – centrum wielkopolskiego protestantyzmu” wystawa czasowa w MZW:
    - Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego – 149.000,00 zł;
    - Fundacja Współpracy Polsko – Niemieckiej – 30.000,00 zł;
    - Pełnomocnik Rządu Federalnego do spraw Kultury i Mediów z Etatu Referatu Kultury byłych Ziem Prus Zachodnich, Ziemi Poznańskiej oraz Wołynia i Galicji – 4.000,00 euro / 17.040,00 zł;
  - d) dotacja celowa od Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach projektu pn.: „Eugeniusz Get Stankiewicz rozbudowa kolekcji artysty w zasobach Muzeum Ziemi Wschowskiej – etap 2” – 95.000,00 zł;
  - e) dotacja celowa od Muzeum Historii Polski w ramach projektu „Małe miasto wielkich przeżyć – kreatywne warsztaty i przewodnik po Wschowie” – 25.000,00 zł.
- 2. Przychody własne: 122.330,34 zł, w tym:**
- a) na dofinansowanie projektu pn.: „Eugeniusz Get Stankiewicz rozbudowa kolekcji artysty w zasobach Muzeum Ziemi Wschowskiej – etap 2”:
    - BS Wschowa – 7.000,00 zł;
    - Powiat Wschowski – 2.000,00 zł;
    - AKME Zdzisław Wiśniewski Wrocław – 3.000,00 zł;
  - b) na dofinansowanie projektu „Małe miasto wielkich przeżyć – kreatywne warsztaty i przewodnik po Wschowie”:
    - BS Wschowa – 1.600,00 zł;
    - Powiat Wschowski – 1.000,00 zł;
    - Gabinet Kosmetyczny Ewa Skorupińska – 300,00 zł;
  - c) sprzedaż biletów (wstęp do muzeum) - 3.532,00 zł
  - d) działalność edukacyjna - 4.600,00 zł
  - e) oprowadzanie - 1.365,00 zł
  - f) pozostałe usługi - 8.200,00 zł
  - g) sprzedaż wydawnictw obcych - 3.645,40 zł
  - h) sprzedaż wydawnictw własnych - 7.311,00 zł
  - i) refakturowanie kosztów mediów - 21.494,72 zł
  - j) odszkodowania od ubezpieczyciela - 38.760,00 zł
  - k) pozostałe przychody operacyjne - 18.509,60 zł
    - *darowizny pieniężne* - 9.623,85 zł
    - *dary wydawnictw* - 8.380,00 zł
    - *zwrot kosztów przesyłek* - 67,75 zł
    - *zwrot z reklamacji* - 438,00 zł
  - l) różnice kursowe - 12,62 zł

XVI. Ogólna roczna frekwencja

Kamieniczki barokowe, pl. Zamkowy 2-3 – 2018 os.
Rezydencja jezuicka, pl. Farny 3 – 3893 os.
Lapidarium Rzeźby Nagrobnej, ul. Spokojna – 2533 os.
Dzieci i młodzież szkolna w grupach zorganizowanych – 2179 os.
Pozostałe grupy zorganizowane (dorośli, seniorzy) – 3055 os.
Zwiedzający indywidualni – 3210 os.
Zwiedzający w niedziele: 1195 os.
Łącznie: 8 444 os.

XVII. Perspektywy rozwoju i ryzyko

Muzeum realizując konsekwentnie cele wyznaczone na lata 2013-2019 osiągnęło - dzięki systematycznej pracy opartej na realizacji misji - w 2017 roku pozycję rozpoznawalnej, nowoczesnej instytucji muzealnej w regionie oraz w kraju. Współpraca z organizacjami, instytucjami w najbliższym otoczeniu, a także w kraju i za granicą zaowocowała realizacją w 2017 roku trzech strategicznych zadań o zasięgu krajowym i międzynarodowym. Budżet każdego z tych zadań oparty był na środkach zewnętrznych. Było to możliwe dzięki wsparciu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej oraz wieloletnim zaufanym partnerom Muzeum, przede wszystkim z lokalnej społeczności.

Kompetencje Zespołu i zdobyte doświadczenie w realizowaniu ogólnopolskich projektów

Realizacja projektu ekspozycyjnego wraz z wydaniem katalogu wystawy pt. „Verbum Domini manet in aeternum. Wschowski Syjon-centrum wielkopolskiego protestantyzmu”, okazała się sprawdzianem kompetencji merytorycznych i organizacyjnych samorządowej instytucji kultury. To zadanie podobnie jak projekt „Małe miasto wielkich przeżyć - kreatywne warsztaty i przewodnik po Wschowie” były sprawdzianem a jednocześnie źródłem nowych doświadczeń i rozwoju kompetencji wschowskich muzealników.

Tak zdobyte doświadczenie stanowi potencjał, który jest doskonałą bazą do budowania zaangażowania w kolejne projekty.

Stała wystawa „Czas przez nikogo niezłapany” - unikalny zbiór dzieł wybitnego artysty – wschowianina Eugeniusza Geta Stankiewicza to szansa dla Muzeum i dla miasta by zaistnieć jako miejsce, w którym pokazuje się kolekcję sztuki współczesnej.

Budowa regionalnej kolekcji sztuki współczesnej – dzieł profesora Eugeniusza Geta Stankiewicza to szansa dla Wschowy by zaistniała na mapie Polski jako miejsce inspiracji wielkiego mistrza miedziorytu a przede wszystkim jako miejsce w którym zgromadzono nigdzie wcześniej niepokazywane prace artysty. To nowy, wyjątkowy rozdział w półwiecznej działalności Muzeum Ziemi Wschowskiej. Zgromadzony zbiór dzieł poddanych konserwacji i udostępnionych zwiedzającym na wystawie stałej, stanowi przestrzeń do twórczych inspiracji dla młodych ludzi, dla młodych artystów i dla badaczy ze środowisk akademickich. Poza Wschową tylko we Wrocławiu (Domek Miedziorytnika) można oglądać na stałe prace

Eugeniusza Geta Stankiewicza - a tylko we Wschowie w takiej skali i z tak wczesnego okresu. Jednocześnie warto nazwać ryzyko związane z tym, że część zakupionych prac z powodu braku środków finansowych nie jest poddana konserwacji. Koszty takiej działalności muzeum nie są uwzględniane w kwocie dotacji podmiotowej.

Otwarta edukacja dla wszystkich

Konsekwentnie obszarem dynamicznej aktywności MZW jest edukacja otwarta dla wszystkich. Realizujemy lekcje muzealne z grupami szkolnymi i przedszkolnymi oraz kreatywne warsztaty w programach grantowych. Prowadzimy wykłady dla słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Jesteśmy aktywni realizując zadania ogólnopolskie – Noc Muzeów, Europejskie Dni Dziedzictwa. Współpracujemy z organizacjami i instytucjami współorganizując np. pokazy filmów dokumentalnych. Dzięki m.in. takiemu angażowaniu się zdobywamy doświadczenie i inspirację, które pomagają nam kreować nowe pomysły i projekty na budowanie pietyzmu dla naszego dziedzictwa kulturowego. Ograniczeniem w tym obszarze jest niedostępność dla osób np. na wózku inwalidzkim. Wydarzenia na placu Zamkowym 2 (w barokowych kamieniczkach) są niedostępne a na placu Farnym 3 (rezydencja jezuicka) są dostępne tylko, gdy dzieje się to w godzinach pracy biblioteki.

Ryzyka i zagrożenia

Niewystarczająca dotacja podmiotowa wpływa na:

- ograniczanie działalności w zakresie zachowania dziedzictwa kulturowego:
  - konserwacji muzealiów
  - pracy naukowej – opracowywania zbiorów, redagowania katalogów zbiorów i wystaw
- degradowanie kapitału ludzkiego – bardzo dobra praca i zaangażowanie Zespołu nie są docenione i odpowiednio wynagradzane przez Organizatora – może doprowadzić do utraty wykwalifikowanych specjalistów
- ograniczenie innowacyjności i aktywności w aplikowaniu w ogólnopolskich konkursach grantowych – Organizator nie zapewnia środków na wkład własny (od 10 do 20% wartości projektu)
- stwarzanie zagrożenia dla przechowywanych muzealiów:

- do najpilniejszych spraw należy rozwiązanie problemu modernizacji systemu centralnego ogrzewania oraz założenie systemu wentylacji w budynku przy pl. Zamkowym 2; czynniki te stwarzają niestabilny klimat, który jest niebezpieczny dla przechowywanych muzealiów w magazynach i tych prezentowanych na ekspozycji. W siedzibie muzeum przy pl. Zamkowym 2 możliwie szybko powinien zostać przeprowadzony gruntowny remont wnętrza.
- alarmująca jest sytuacja związana z ochroną Lapidarium Rzeźby Nagrobnej. Degradacja substancji zabytkowej jest bardzo duża. Zgromadzone zbiory oraz zabytki znajdujące się w lapidarium wymagają systematycznie prowadzonych prac konserwatorskich oraz remontowych. W tym celu powinna zostać ustalona roczna dotacja celowa, która pozwoliłaby rozwiązywać najpilniejsze potrzeby konserwatorskie oraz stanowiłaby wkład własny przy wnioskach o środki zewnętrzne.
- ograniczanie prac przy zabytkowym drzewostan na terenie lapidarium. Muzeum Ziemi Wschowskiej przy ograniczonej dotacji podmiotowej, bez wsparcia dotacją celową nie jest w stanie zapewnić prawidłowej realizacji tych zadań. Proponuję także w tym celu ustalić dotację celową, którą muzeum jako administrator obiektu będzie mógł gospodarować.

Muzeum Ziemi Wschowskiej zrealizowało działania oświatowe, wydawnicze i wystawiennicze oraz zakupiło muzealia dzięki funduszom pozyskanym w formie dotacji z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Fundacji Współpracy Polsko – Niemieckiej, Pełnomocnika Rządu Federalnego ds. Kultury i Mediów z Etatu Referatu Kultury byłych Ziem Prus Zachodnich, Ziemi Poznańskiej, oraz Wołynia i Galicji, Banku Spółdzielczego; Powiatu Wschowskiego, dzięki wsparciu firm: AKME, KA – Dent Stomatologia Rodzinna, Pro - Bud, Piechota, Gabinet Kosmetyczny Eva, Zioła z Wrocławia, Władysław Bura, Eko-Gaz, Nadleśnictwo Włoszakowice Lasy Państwowe, Piekarnia Gierczak, Cukiernia Jolanta Kasperska, a także dzięki wsparciu osób prywatnych oraz organizacji pozarządowymi jak Czas A.R.T., Civitas Christiana, „Nasz Ośrodek” (WTZ).

Wysoka ocena działań Muzeum Ziemi Wschowskiej to zasługa profesjonalnego zespołu pracowników. Muzeum ma przed sobą realną perspektywę rozwoju w kierunku dobrze działającej, wyspecjalizowanej instytucji, stojącej na straży dziedzictwa kulturowego.

Stanowi interesujące centrum kultury, edukacji otwartej, a także ważny czynnik promocji Wschowy i regionu.

Przyznane przez Narodowy Instytut Dziedzictwa wyróżnienie zaowocowało powierzeniem Muzeum Ziemi Wschowskiej roli regionalnego koordynatora Europejskich Dni Dziedzictwa w województwie lubuskim.

Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów zaproponował współpracę przy organizowaniu wspólnego seminarium dla małych muzeów na temat zarządzania bezpieczeństwem (planowany termin wrzesień 2018).

W 2018 roku Muzeum Ziemi Wschowskiej obchodzi swój jubileusz – 50-lecie działalności instytucji. Jest to okazja do rozwiązania problemów stwarzających zagrożenie i wprowadzenia rozwiązań dzięki którym bogate dziedzictwo narodowe zostanie pieczołowicie zachowane i będzie promowało Wschowę i ziemię wschowską.

Dyrektor
Muzeum Ziemi Wschowskiej

mgr Marta Małkowska

